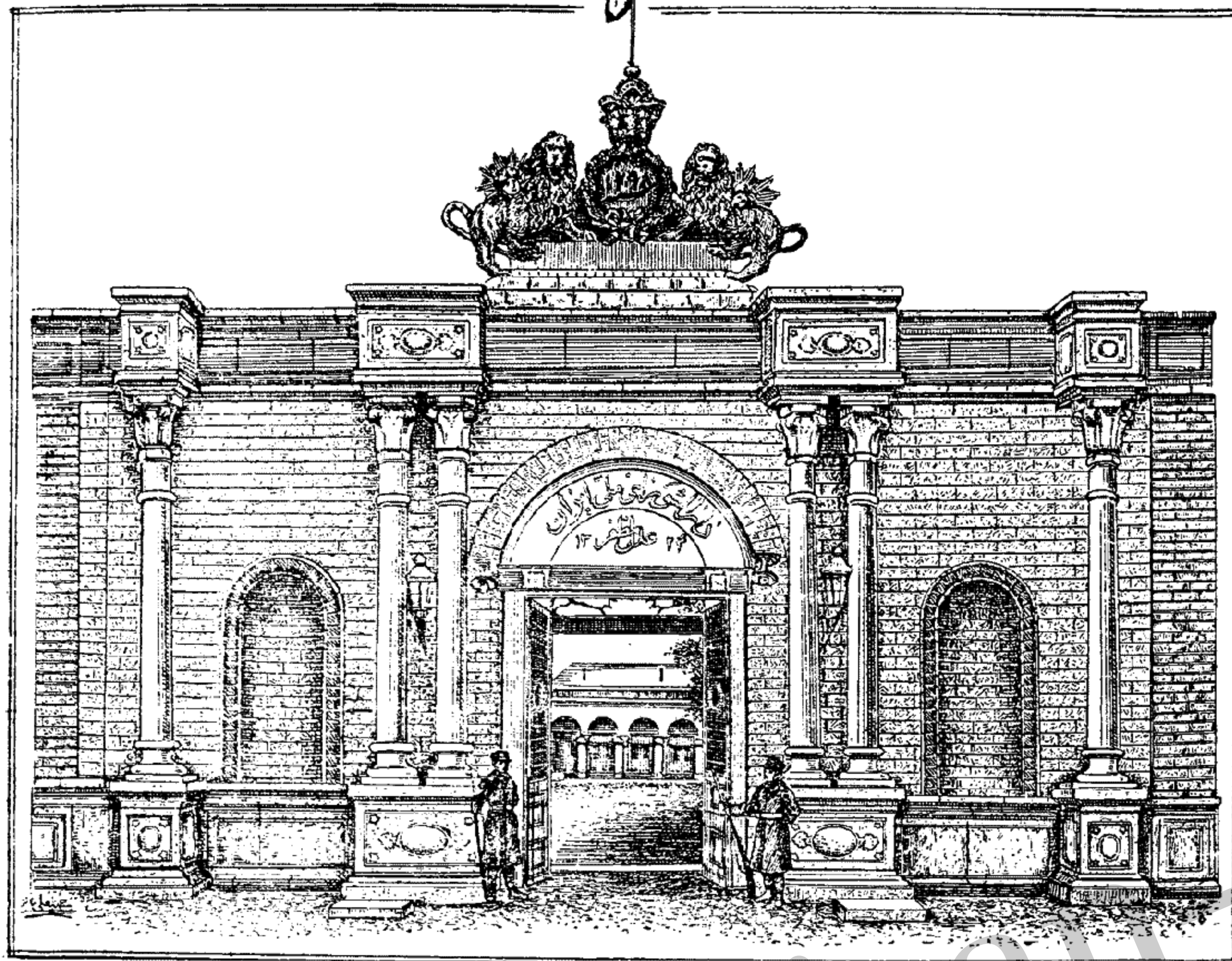

<p>جلسه ۶۷</p>	<h1>مذاکرات مجلس</h1>	<p>شماره سی و سوم</p>
<p>تاریخ تأسیس آذر ۱۳۰۵ جلسه پنجشنبه ۴ اسفندماه ۱۳۰۵ مطابق ۲۱ شعبان ۱۳۴۵</p>	<p>مندرجات فقط شامل مذاکرات مشروح جلسات مجلس شورای ملی خواهد بود. پس از ختم هر جلسه کلیه مذاکرات در یک شماره منتشر میشود. مطبعة مجلس</p>	<p>قیمه اشتراك داخله ایران سالیانه ده تومان خارجه « دوازده تومان قیمه تک شماره یک قران</p>

فهرست مندرجات

نومره	عنوان	از صفحه	الی صفحه
۱	قرائت خبر شعبه اون راجع بنایندگی آقای مجیدی خان زنگنه از خرم آباد و مخالفت آقای عراقی	۶۰۲	
۲	مرخصی آقایان محمد آخوند، حاج میرزا مرتضی - آقای میرزا عبدالحسین	۶۰۳	
۳	بقیه شور راجع به لایحه احداث خط آهن مابین بندر جز و خور موسی - بندر محره (از ماده ۳ - ۷)	۶۰۳	۶۴۰
۴	مرخصی آقای حشمق	۶۴۰	
۵	قانون احداث راه آهن مابین خور موسی و بندر محره و بندر جز	۶۴۱	

مذاکرات مجلس

دوره ششم تقنینیه

صورت مشروح مجلس مورخه پنجشنبه ۴ اسفندماه ۱۳۰۵ مطابق ۲۱ شعبان ۱۳۴۵

جلسه ۶۷

(مجلس دو ساعت و نیم قبل از ظهر ریاست
 آقای پیرنیا تشکیل گردید)
 صورت مجلس سه شنبه دوم اسفندماه را آقای آقاسید
 ابراهیم ضیاء قرائت نمودند
 رئیس - آقای محقق
 آقاسید جواد محقق - بنده کتباً از مقام ریاست
 استعجازه کرده بودم در صورت مجلس بنده را غائب

بی اجازه نوشته اند

رئیس - شاید بواسطه این بوده است که کمیسیون تشکیل نشده بعد مراجعه و اصلاح میشود. آقای امامی

امامی - بنده را هم جزء در آمدگان بی اجازه نوشته اند در صورتیکه بنده در این مده بوده و در هر وقت حاضر بوده

رئیس - این هم تحقیق میشود بعد اصلاح خواهد شد. آقای ضیاء

آقای ضیاء - بنده را هم جزء در آمدگان بی اجازه نوشته اند در صورتیکه بنده اول وقت آمده بودم ولی در تنفس دوم تقریباً نیم ساعت غیبت داشته ام و توسط آقای اسفندیاری کسب اجازه کرده ام

رئیس - اینهم مثل دیگران اصلاح میشود. آقای نوبخت راجع بصورت مجلس اظهاری داشتید؟

نوبخت - بلی

رئیس - بفرمائید

نوبخت - عرض کنم در صورت جلسه نوشته شده بود راجع به پیشنهاد بنده که از بندر جز نا خور موسی و لفظ محرمه قید نشده بود در صورتیکه بنده نوشته بوده از خور موسی و محرمه تا بندر جز و اینطور میفهماند که آقای وزیر معارف لفظ محرمه را زیاد کرده اند در صورتیکه بنده محرمه را قید کرده بودم حرف (و) را هم خوبست زیاد کنند

رئیس - در موقع تنفس صورت مجلس را دو مرتبه قرائت بفرمائید اگر اصلاحی لازم باشد اصلاح میشود. نظر باینکه يك عبارتی در صورت مجلس نوشته شده که ممکن است بعدها اسباب سوء تفاهم بشود و آن عبارت این است که راجع بوکالت امیر همايون

نوشته شده است که [باشد بعدها پیشنهادهای بشود] و اینطور میفهماند که از طرف مجلس همچو رایی داده شده است در صورتیکه از طرف مجلس همچو رایی داده نشده است [بعضی از نمایندگان - صحیح است] نسبت بصورت مجلس دیگر ایرادی نیست

[اظهاری نشد]

رئیس - صورت مجلس تصویب شد

جمعی از نمایندگان - دستور

رئیس - میفرمائید وارد دستور شویم

بعضی از نمایندگان - بلی

رئیس - قبل از شروع بدستور چند فقره خبر است قرائت میشود. خبر شعبه اول راجع بنمایندهگی آقای یحیی خان زنگنه اجازه میفرمائید که منشی قرائت کنند.

بعضی از نمایندگان - صحیح است

بشرح آتی خوانده شد

دوسیه انتخابات خرم آباد یشت کوه در شعبه اول تحت نظر قرار گرفته جریان انتخابات مزبور بقرار ذیل است. بتاريخ ۲۲ فروردین - ۱۳۰۵ از طرف نایب الحکومه خرم آباد جمعی برای تعیین هیئت نظار دعوت و در تاریخ ۲۷ فروردین اعلان انتخابات منتشر و در مدت قانونی چهل هزار تعرفه بنقاط عدیده یشت کوه و پیش کوه تقسیم و تاریخ ۲۴ - خرداد نتیجه انتخابات از طرف رئیس انجمن اعلان و آقای یحیی خان زنگنه در خرم آباد هفده هزار و پانصد و بیست و هفت رأی و در یشت کوه نوزده هزار و نهصد و پنجاه و یک رأی که جمعاً با کثرت سی و هفت هزار و چهارصد و هشتاد و هشت رأی بنمایندهگی منتخب و اعتبار نامه ایشان صادر گردیده است اشکالی که در این دوسیه پیش آمده اختلاف نظری است که بین وزارت داخله و حکمران بروجرد و لرستان در مورد نایب الحکومه خرم آباد که انتخابات تحت نظر او بوده است رخ داده و چون این اختلاف نظر ظاهراً تأثیری در جریان انتخابات نداشته شعبه اول انتخاب آقای یحیی خان زنگنه را تصویب و در این آن تقدیم میشود
محرر شعبه : بهار

رئیس - آقای عراقی

عراقی - بنده مخالفم

رئیس - میباید برای جلسه دیگر. خبر کمیسیون عرایض

و مرخصی راجع بمرخصی آقای محمد آخوند

(بشرح ذیل قرائت شد)

آقای محمد آخوند نماینده مجترم تراکه از مقام منبع ریاست مجلس شورای ملی تقاضا نموده اند برای امور طایفدگی و برپرسی از کارهای خود میبایست موقوف بصحرائی ترا که نموده و دو ماه و نیم مرخصی ایشان تصویب شود لذا کمیسیون عرایض و مرخصی در جلسه ۲۷ بهمن ماه پادوماه مرخصی ایشان از یوم ۲۶ شعبان موافقت نموده و اینک خبر آنرا تقدیم مجلس شورای ملی میباید

رئیس - آقای بنیکه مرخصی دو ماهه آقای محمد آخوند

را تصویب میکنند قیام فرمایند

(اغلب بر خاستند)

رئیس - تصویب شد. خبر دیگر راجع بمرخصی

آقای حاج میرزا مرتضی

(بشرح آتی قرائت شد)

آقای حاج میرزا مرتضی نماینده مجترم کرمان از مقام منبع ریاست مجلس شورای ملی درخواست نموده اند نظر باینکه ماه صیام در پیش و عازم حرکت به تشریف عتبات عالیات میباشند از ۲۵ شهر شعبان دو ماه و نیم مرخصی ایشان تصویب شود لذا کمیسیون عرایض و مرخصی در جلسه ۲۷ بهمن پادوماه مرخصی آقای حاج میرزا مرتضی موافقت نموده و اینک خبر آنرا بعرض مجلس شورای ملی میرساند

رئیس - آقایان بنیکه مفاد این خبر را تصویب میکنند

قیام فرمایند

(اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. خبر دیگر از کمیسیون عرایض

راجع بمرخصی آقای میرزا عبدالحسین

(بشرح آتی قرائت شد)

آقای میرزا عبدالحسین نماینده مجترم کرمان از مقام منبع ریاست مجلس شورای ملی درخواست نموده اند نظر باینکه ماه صیام در پیش و عازم حرکت بتشریف عتبات عالیات میباشند از بیست و پنجم شهر شعبان دو ماه و نیم مرخصی ایشان تصویب شود. لذا کمیسیون عرایض و مرخصی در جلسه ۲۷ بهمن پادوماه مرخصی آقای میرزا عبدالحسین از یوم ۲۵ شهر شعبان موافقت نموده و اینک خبر آنرا بعرض مجلس شورای ملی میرساند

رئیس - آقای بنیکه مفاد این خبر را تصویب میکنند

قیام فرمایند

(اغلب بر خاستند)

رئیس - تصویب شد. لایحه راه آهن از ماده سوم

مطرح است. ماده سوم قرائت میشود

(بمضمون ذیل قرائت شد)

ماده سوم - ساختن راه آهن مزبور موافق نقشه منحصراً راه آهن که بتصویب مجلس شورای ملی استفاده شده و در تحت نظارت معززی السه بحسب دستور العمل دولت انجام میگيرد

رئیس - آقای شیروانی

شیروانی - چون يك اظهاراتی که بنده در اینجا کردم در جلسه گذشته تکذیب شد مجبور شده ام که در این ماده هم يك عرایض بکنم زیرا همین ماده دال بر این است که عرایض بنده صحیح است. بنده میخواهم تحقیقات و اظهاراتی که در این مجلس از قول يك مقاماتی آنها را تکذیب میکنند بگویم زیرا مادر عمل دیده ایم که آن مقامات عالیه بیشتر از حتی يك نفر معاون وزارتخانه بعقاید و افکار ما احترام میگذارند و عملاً هم مشاهده کرده ایم و همیشه هم اظهارات خودمان را آزادانه میکرده ایم بنده احتمال میدهم که دروغ بوده است این اظهاراتی که شد و تکذیبی که شد از اظهارات بنده راجع باینکه مستربولند متخصص راه آهن این حرفهایی را که بنده اینجا

زده نگفتند چون یک نفر امریکائی را و طرز فکر و مائتلیته
 یک نفر امریکائی را بالاتر از این میدانم که یک چیزی را
 بگوید و تکذیب کند آنها حرف حساسی و در صورتیکه
 هیچ دلیل ندارد تکذیب کند تکذیب کرده باشد این
 است که عین اظهارات او را مجدداً اینجا عرض میکنم
 اولاً این ماده صریحاً بیان میکند که قبل از اینکه این
 لایحه را اینجا بیاورند نظر متخصص جلب نشده چرا؟ برای
 اینکه در این ماده تصریح میکند که بعد از نظر متخصص شروع نقشه
 برداری میکنند و اما اظهاراتی که شد در حضور شش
 هفت نفر و یک (که یکی دولت آنها انگلیسی میدانستند
 بنده خودم هم انگلیسی را می فهمم ما پرسیدیم که شما
 این راه محمره به بندر جز را دیده اید و راههای دیگر
 جنوب را دیده اید؟

گفت خیر ندیده ام گفتیم که شما به این نقشه که فعلاً
 هست موافقت میکنید؟ گفت من که تبرید موافقت به مخالفت
 بکنم نقشه را دولت باید معین کند ولی این عبارتی
 را که بنده اینجا چندین مرتبه تکرار کرده عبارتی
 بود که متخصص گفت گفت مملکت ایران چندین
 قرن راه آهن نداشته بهتر این بود که حد اقل چهار
 ماه و حد اکثر شش ماه فرصت میدادند که من
 میرفتم راه را میدیدم و وضعیت محلی را مشاهده میکردم
 آنوقت شروع به نقشه برداری میشد ولی معینان من تابع
 دولتی هستم که مرا استخدام کرده و هر جا را بمن
 بگوید برو نقشه بکش میروم میکشم و این حق را هم البته
 بخودش میدهد که نقشه خط را تعیین کند البته نقشه را دولت
 باید معین کند ولی ما در قانون تصریح کردیم که نقشه
 با نظر متخصص فنی و رعایت مسائل اقتصادی و سیاسی و
 نظامی باید برداشته شود و این هر سه نظر ما اینجا
 رعایت نشده بلکه در یک قسمت برعکس شده (و آقای
 فرماند که خیلی خوشحال هستند از اینکه راه آهن از
 همدان عبور کند زیرا املاک ایشان قیمت پیدا میکنند
 ولی اگر یک روزی جنگی واقع شد در دنیا املاک

ایشان ازین میروند) و بنده مخصوصاً سؤال کرده از او
 نقشه ایران را یک نقشه انگلیسی خیلی نزدیک هم بهین
 کردیم و سؤال کرده شما که هنوز رفته اید آنجا ها را
 به بینید چه طور موافقت کرده اید به یک همچو نقشه؟
 گفت اساساً عقیده من این است که راه اصلی اولی که
 ایران باید ایجاد کند از سرحد آذربایجان است که بطرابوزان
 متصل شود و از طرف جنوب به بندر گواتر و چاه هار برسد
 ولی فعلاً باید هر قسمتی که دولت ایران صلاح میدانند
 ما هم مخالفت نکنیم و برویم نقشه بکشیم تمام این اصول
 را او رعایت میکرد و ما هم از سؤالات خود مان
 خود داری نمیکردیم و بالاخره تمام آن مسائلی را که بنده
 آنروز اینجا اظهار کرده در عین حال که متخصص بخودش
 اجازه نمیداد که در اصول دخالت کند و خودش را تابع
 نظر دولت میدانست بالاخره گفت من راه را ندیده ام و
 میگفت اگر شش ماه بمن مهلت میدادند البته بهتر بود
 و بالاخره گفت راهی که اساساً برای این مملکت مفید
 بود همان راه آذربایجان است اینها مسائلی است که او
 گفته است و ما هم اینجا اظهار کرده ایم و بنده یقین
 دارم که یک نفر امریکائی گفته خودش را تکذیب نمیکند در
 اینجا ماده هم صریح است که میکوبد ساختن راه آهن
 مزبور موافق نقشه متخصص راه آهن که با تصویب مجلس
 شورای ملی استخدام شده و در تحت نظارت معزنی الیه
 بر حسب دستور العمل دولت بعد انجام میگردد یعنی این نقشه
 قبلاً با نظر متخصص تهیه شده و بالاخره ما میدانیم که
 بعد هم آنا نظر متخصص رعایت خواهد شد یا نه؟ چون
 بنده قطع دارم نمیشود و راه آهن ما از یکطرف از بندر جز
 باید بیاید بطهران و از یکطرف هم از محمره بیاید بدزفول
 و هر دو پشت کوه میماند و صورت راه آهن جلفا را
 پیدا میکنند و باید تویش هیزم بسوزانیم و راه بیندازیم
 وزیر فوائد عامه - بنده خیلی متأسفم که در باب
 تخصص اشخاص بی تخصص حرف میزنند
 شیروانی - همه بی تخصصند

وزیر فوائد عامه - و آنوقت فارسی را هم غلط ترجمه
 کنند فارسی که دیگر فارسی است!! این چیزیکه
 اینجا نوشته است که در تحت نقشه که متخصص راه آهن
 که با تصویب مجلس شورای ملی استخدام شده در تحت نظارت
 او این از کجاش معلوم میشود که متخصص این نقشه را نکشیده
 هیچ جایی این عبارت دلالت ندارد بر اینکه این مطلب
 اینطور است که گفته شد اما آمدیم سر اینکه به
 گفته میشود راهی که گفته صلاح است از گواتر به
 چاه هار است این اشخاص که میروند به یولند حرف
 میزنند اینها انگلیسی که نمی دانند یک مترجمی می آید
 به آنها حرف میزند بنده خودم به یولند بیشتر زحمت
 حرف زده ام وقتی میروند به مستر یولند حرف میزنند او
 یک کلیاتی را میگوید و یک اظهار عقایدی هم میکنند
 بخود من هم گفتم که ما اگر یک روزی بخوایم یک
 راه صحیحی داشته باشیم که وصل به اروپا بشود حتی
 نقشه اش را هم کشیده که از طهران ما برویم به بندر جز
 یعنی از ما که به یازید و بعد از آنکه وصل کردند به
 طرابوزان و اسلامبول

شیروانی - ما هم غیر از این نگفتیم
 وزیر فوائد عامه - این را باید دید پولند برای چه می
 گوید راه تجارانی است؟ راه اقتصادی است؟ راه نظامی است؟
 هیچکدام اینها نیست فقط این یک راهی است که اگر یک روزی
 ما و ترکها و سایر ملل موفق بشویم یک همچو راهی
 بسازیم که خیلی طول و عرضش زیاد است و چند برابر
 این یولی که ما داریم خرج دارد بعد از اینکه این راه را
 ساختند آنوقت تازه بنده عرض میکنم که مصرف ندارد
 ولی البته یک روزی ساخته خواهد شد بجهت اینکه
 ارتباطات دنیا باید هم دیگر متصل شود و اینهم یکی از ارتباطات
 است راه با برای تجارت است با برای مسافرت راهی که
 از برای مسافرت است حتی الامکان باید یک شبانه روز
 بلکه امروز یک طوری شده است که با آئروپلان دو ساعه

میروند برای مسافرت راهی که از قدیم هم مطالعه شده
 است این است که از اروپا بیاید بروشو و راستوف و
 بدکوبه و طهران و از تمام خطوط متصوره که این
 خط را بخواهند طی کنند سه شبانه روز نزد یکتر است و این
 سه شبانه روز خیلی اهمیت دارد در مسئله مسافرت بالاخره این
 راه بیشتر ساخته شده بقیش هم ساخته میشود و اصلی ایران
 و اروپا خواهد بود ولی این راه برای مسافرت است و ما
 راه تجارانی که بالاخره باید در ایران ساخته شود و کنار
 ما بخورد راهی است که از اروپا بیاید بطوم و بدکوبه
 و کندر دریدی و زندهان دیگر حالا بعد هر چه میخواهد
 برود این راهیکه الان در نظر گرفته شده البته یک
 قسمتهایش را باید دولت معین کنند و یک چیزش را باید
 متخصص معین کنند متخصص شانس اینجا این است که
 نقشه نکشد خبیر زمین و فت زمین را معین کند و
 به بیند این خط از توی آن دره باید برود از توی
 آن دره و این چیزها را باید معین کنند بنده هم وقتی
 دوسر راه معلوم شد که یکطرف این راه باید بندر جز
 باشد و یکطرف این راه باید محمره و خور موسی باشد
 آنوقت بین این دو نقطه کجا ها باید باشد؟ این هم معلوم
 است شبیه ندارد مجبور است بیاید بشوستر مجبور است
 برود دزفول مجبور است بیاید تا خرم آباد و همانطور که
 نقشه کشیده شده برود به بحرین اینها روی نقشه جغرافیائی
 پیدا است که وضع رودخانه چیست باز کنار رودخانه کاشکان
 رود باید بیاید باز صیمره و راه دیگر ندارد منتها با این رودخانه
 بیج و خم و گودی و بلندیش بیشتر است به آن رودخانه
 و هر کدام مناسب تر بود از آنجا عبور میدهند و بالاخره
 مجبورند که یکی از این دو راه بیاورند راه دیگری نیست
 وقتی که آمد بخرم آباد دیگر اشکالی ندارد که رفیق
 بنده وحشت کنند که وقتی آمد با آنجا میماند اگر
 بماند باید قبل از خرم آباد بماند
 شیروانی - عرض کردم در دزفول میماند

وزیر فوائد عمده - اگر از خرم‌آباد گذشت دیگر نمی ماند میاید بپهران اینها اشکال ندارد از این جا هم تا شاهرود هیچ اشکال ندارد از شاهرود تا بندر جز بکفوری اشکال دارد آنرا هم مهندسین رفع اشکال خواهند کرد و اساسا بنده حالا در باب سیاسی و پلتیکی هیچ حرف نمی‌زنم اما در باب اقتصادی این امر بر آفتاب مشتبیه شده است که اگر يك راهی يك تونلی داشته باشد این دیگر راویلاست هیچ همچو چیزی نیست و اگر يك راهی چند فرسخ (حالا عرض نمیکنم چهل فرسخ) هم نزدیکتر باشد شش تا تونل هم بخورد در عمل تا صرفه تر نموده میشود تا اینکه تونل کمتر بخورد و درازتر باشد چون هر يك فرسخی با لفظ یا بزین یا با ذغال سنگ و سوخت میخواهد و بالاخره در طی عمل در این فرسخ هائی که دور میشود خرج زیادتر میشود ولی این توضیحاتیکه میدهم به وجود مذاکراتی که شد شاید هیچ لازم نبود فقط برای این است که آقایان متقاعد شوند که در این ضمن خیالی نبوده است جز خیال اقتصاد و ارزانی و زود تر تمام شدن و از آنطرف هم مصالح سیاسی و پلتیکیش خیلی زیاد است که بنده در آن باب حرفی نمی‌زنم

رئیس - آقای آفاسید یعقوب

آفاسید یعقوب - خدا شاهد است بقدری بنده متاسفم که لایحه راه آهن بیاید بمجلس و اینقدر قلب بنده را متزلزل کند. حالا نمیخواهم تزکیه نفس کنم يك نفری که عمر خودش را برای سعادت مملکت تمام کرده و تمام مراتب زحمات را متحمل شده باشد آنوقت امروز این لایحه را بدست بنده بدهند. این يك دردست که بنده را بگور میرود و بنده میمیرم و چشم آب نمیخورم يك مسئله علمی میخواهم با آقای وزیر فوائد عامه (آقای حاج مخبر السلطنه) عرض کنم که همالطور که آقای شیروانی فهمیده بود این عبارت همان

است بنده عرض میکنم اگر يك کسی بيك جمعی بگوید نهار میخورم و حرکت میکنم و ملاقات میکنم در روز جمعه. اینروز جمعه راجع بهر سه تا هست یا نه؟ در این عبارت میگوید (انجام میگردد) یعنی نقشه برداری. یعنی ساختن. یعنی تمام اینها انجام میگردد. این مستقبل است یا ماضی؟ آقای فروغی این مستقبل است یا ماضی؟ وزیر جنگ - مضارع است.

آفاسید یعقوب - مضارع است. مستقبل است. پس بعد میشود و نقشه برداری متخصص بعد انجام میشود. بی چاره آقای شیروانی عبارت را کاملاً خوب تلفظ شده بود حالا بنده نمیخواهم عرض کنم مستر بولند را دیده بوده است یا خیر از عبارت اینطور فهمیده میشود حالا قطع نظر از اینکه مستر بولند بیروز وارد شده است و در خواب این نقشه ها کشیده شده باشد قطع نظر از این مسئله عبارت صریح است که بعد نقشه کشیده میشود بعد انجام خواهد گرفت اما این مسئله را بنده تصدیق دارم و مسلم است که سیاست مملکت در دست هیئت دولت است و مستخدم باید در تحت نظریات دولت و در تحت نظر پلتیک دولت مطالعه و کار میکنند نه اینکه بنده بیایم سیاست مملکت خودم را بغیر از ایرانی بدهم بنده هیچ چنین عقیده را ندارم هر مستخدمی هم که بیاوریم باید در تحت اختیار دولت (دولتی که مسئول مجلس است) باشد بنده اینطور نیستم که بمجرد اینکه يك فرنگی را به بینم بگویم تو مالک الرقاب باش ابدأ نمیگویم...

یک نفر از نمایندگان - هیچکس نمیگوید

آفاسید یعقوب - بی میگوئید - (خنده نمایندگان) پس بنده این موضوع را تصدیق دارم که سیاست با دولت است. حفظ مملکت با دولت است. یک وقت هم با آقای فروغی عرض کردم که من هیچوقت نمیگویم من از شما ابرازا بیشتر دوست دارم. خیر بنده همچو چیزی را نمیگویم

بنده آقای رئیس الوزراء و آقای فروغی و تمام افراد ایرانی هیچکس را خائن نمیدانم و تمام را عاشق و خدمتگذار میدانم ولی عرض میکنم این لایحه بطوری اینجا آمده است آنفوریت اول. آن فوریت دوم. آن عجله آن اکثریت که نمی گذارد حرف بزایم این مثل يك چیزی است که اسنان را در لرزل بلندارد این است که عرض کرده از این عبارت معلوم شده است که نظریات متخصص را جانب نکرده اید و بعد جلب خواهید کرد بفرمائید خیلی خوب و بعد هم خوانستم درست است نمایندگان را بفرماید يك پیشنهاد هم کرده بتمام ریاست که کله (ب تصویب مجلس) تبدیل پیدا کنند بکلمه (ب تصویب مجلس) اینها از وظایف مجلس است پیشنهاد دولت بتصویب مجلس نه اینکه پیشنهاد دولت ب تصویب مجلس در واقع پیشنهاد از طرف دولت است تصویب از طرف مجلس مداخله در حقوق هم دیگر نباید بکنیم.

وزیر جنگ - بیانات آقای آفاسید یعقوب که معلوم بود خیلی موجب مسرت و تشکر هیئت دولت است بنده هم عرض نمیکنم اینجا کسی خلاف حقیقت میگوید بیانات آقای شیروانی را هم تکذیب نمیکنم ولیکن يك توضیحی باید داده شود و گمان میکنم بعضی مطالب مشتبیه شده باشد بنده میخواهم رفع اشتباه بکنم اول رفع اشتباه از اینکه گفته میشود باید بنظر متخصص باشد چه چیز باید بنظر متخصص باشد و متخصص راه آهن چه تخصصی دارد؟ همان ماده قانونی که بیروز اینجا گوی خود آقای شیروانی بآن اشاره کردند که در مجلس سابق برای راه آهن وضع شد همان مسئله معین میکند که تمام آنچه که در باب راه آهن باید مطالعه بشود بنظر متخصص امریکائی که بموجب تصویب مجلس شورای ملی ما استخدام کرده ایم نباید باشد در اینجا گفته شده است مثلاً مطالعه در امور سیاسی و مصالح نظامی آیا آقای شیروانی متوقع بوده اند که مصالح نظامی را هم متخصص راه آهنی که از امریکا می آید تشخیص دهد؟! البته این

منظور نبوده بنده توضیح میدهم نمیخواهم بشم توهین کنم به هیچکس دیگر هم نمیخواهم توهین کنم فقط عرایضی را که می خواهم عرض کنم برای رفع اشتباه است و استدعای بنده این است که عرایض بنده را توجه بکنند بجهت اینکه ممکن است بعضی چیزها اشتباه شده باشد هیچ بنده نسبت کذب کسی میدهم نه نسبت عرض نه هیچ نسبتی چنانکه بر بنده خیلی چیزها ممکن است مشتبیه شده باشد چنانکه در خیلی مواقع شده است. بر آقایان هم ممکن است بعضی چیزها مشتبیه شده باشد بجهت يك چیزها را تصدیق بفرمائید چنانچه خود مستر بولند هم هر انصوری که فرمودند اظهار کرده است حق را نموده است که بدوات بگوید خط راه را اینجا بکشید دولت باید بر مصالح سیاسی باید بر مصالح نظامی بنا بر مصالح اقتصادی. اینها هم عرض میکنم که چون اینها مصالح مختلفه است که ممکن است با هم توافق نداشتند آن وقت باز بدوات است که به بیند آنجا اینکه مصالح نظامی و مصالح اقتصادی تباين پیدا میکند باید مصاحبت نظامی را غلبه داد به اقتصادی را اینها با دولت است و اینکه گفته میشود همه اینها ملاحظه می شود البته آقایان در نظر ندارند که همه اینها با هم وفق کنند ممکنست يك وقت يك خط آهنی کشیده شود که مصالح نظامی کمتر از مصالح اقتصادی باشد در آنجا منظور شود و همین طور بر عکس اینجاست نه تنها دولت بلکه بعقیده بنده تمام اشخاصی که در مسئله راه آهن نظر داشته اند باین نظر نامی تشخیص داده بودند این مسئله را و دولت هم این مسئله را تشخیص داده و مسئولیتش را هم بعهده میگیرند که بعد از اینکه مصالح سیاسی و نظامی و اقتصادی و تجاری و ارتباطی و مسافرتی و اینها همه را در نظر گرفتیم دیدیم که روی هم رفته ترجیح دارد که بحر خزر وصل شود بخلیج فارس و آنوقت با يك مختصر آهلی هم معین

شد که راه ارتباط آنها یعنی دو نقطه طرفین صلح اینست که بندر جز و بندر محمره یا خور موسی باشد اینجا ملاحظات خیلی هست ملاحظه بشود کدام بندر مناسب تر است ملاحظه اینکه کدام بندر اشقی میآید کدام محفوظ تر است اینها تمام چیزهاییست که ملاحظه شده با اینمطامعات دولت متخصص راه آهن گفته که نظر ما این است که بحر خزر وصل شود به خلیج فارس و ترجیح هم میدهم که بندر جز به محمره وصل شود حالا اینجا این متخصص راه آهن اولاً البته همانطوریکه خودش گفت حقتش این بوده که نظر دولت را قبول کند ولی معذرت بکنم میگویم که مشاوره و مطالعه هم شده است و او هم يك دلائلی که بر ضد این باشد ندارد خود ما هم بودیم تنها آقای وزیر فوائد عامه نبودند دیگران هم بودند اگر او يك دلائلی اظهار کرده بود و جدیت کرده بود و گفته بود که بین دابل و بین دلیل بندر جز نباشد مشهور باشد البته ما هم متقاعد میشدیم همچو چیزی نبود اینکه گفته می شود که با نظر او شده است يك قسمتش بین دلائل است و همچنین در باب بوشهر و محمره بعلاوه بنده تصور میکنم اگر بعضی نظریات خصوصی را کنار بگذاریم از هرکس که اطلاع داشته باشد پرسیم که خلیج فارس و بندر محمره و خور موسی و بوشهر را دیده باشد تصدیق میکند که بندر محمره مناسب تر است... کازروبی - اینطور نیست.

وزیر جنگ - خوب آقا، ما اینطور تشخیص دادیم اما در خصوص ماده که آقای آقا سید یعقوب استشهاد کردند که این عبارتی که اینجا نوشته مضارع است یا ماضی و عرض کردم مضارع است حالا عرض میکنم مطلب از چه قرار است و یقین دارم آقایانهم اینجا میدانند. شاید حالا متذکر نیستند. نقشه برداری انواع مختلف و متعدد دارد يك قسم نقشه میکشند که شاگردان مدارس ابتدائی و متوسطه از روی آن

جغرافی یاد بگیرند یعنی همینقدر بفهمند طهران در کجا واقع است صفهان کجا واقع است فلان کوه کدام طرف است این يك نقشه خیلی ساده بسط و مختصر است که چندان اهمیتی ندارد و وقت زیادی در آن نمیشود و ما هم بنده هم که خودم جغرافی خوانده ام و تمام آقایان تصور میکنم آنجغرافی را با از روی نقشه های ساده که در فرنگ ساخته شده خوانده اند (حتی ما این را) با از روی نقشه هایی که در ایران خودمان از روی آن نقشه ها ترسیم شده يك قسم دیگر از نقشه برداری این است که قدری وسیع تر و مفصل تر است البته شاگرد مدرسه ابتدا که میخواهد تحصیل بکند اگر آن نقشه مفصل را برایش تدریس کنند مشکل است و گیج می شود و نمی تواند از عهده برآید يك نقشه دیگر هست که نویوگرافی میگویند که وقتی در آن نگاه میکنیم در واقع تمام احوال زمین فهمیده می شود ولی نه سرد کار نظامی و نه بندر کار راه آهن هیچکدام نمیخورد. يك نقشه دیگری هست که میکشند که از آنرو صاحب منصب اگر بخواهد جنگ کند قدم بگذارد آنرا مینههد که از کجا نویس را می تواند ببرد و از کجا پیاده نظامش را و از کجا سواره نظامش را و اگر کسی راه آهن میخواهد بسازد آن نقشه را ببندارد جلوش میدانند که در فلانجا باید يك چاله را بر کند و خاک بریزد نباید بالا و چه اندازه خاک بریزد و فلانجا را باید گود کند و فلانجا چطور تونل بسازد و فلان پل را چطور بسازد و چه اندازه باشد از روی آن نقشه تمام جزئیات را حساب میکنند و مخارج آنرا تا دینار آخر که شاید تفاوتش در عمل بقدر بانصد یا هزار تومان بیشتر نمیشود معین میکنند متخصص راه آهن کارش این است که این نقشه را بکشد که هنوز این نقشه را برای ما تکشیده بنده هم تصدیق میکنم که هنوز کشیده نشده و باید کشیده شود و این متخصص آنها خودش تنها نه بلکه با چندین دسته مهندسی که استخدام کرده ایم و از داخله هم باز

باید استخدام کنیم باید این نقشه را بکشند اما اینکه این متخصص راه آهن چون متخصص است چون بصیرت دارد از روی آن نقشه های اجمالی یا يك قدری تفصیلی که در دست داریم او میتواند معین کند که وقتی شما میخواهید از محمره بیایید به بندر جز بهتر این است که از اینطرف یا آنطرف بیایید. اجالا میتواند این را معین کند ولیکن حالا وقتیکه از محمره بیاییم بدزفول و از دزفول بخرم آباد یا به بروجرد از کدام نقاط باید عبور کرد نه او میدانند ما حالا حاجت داریم و این است که ما بر طبق آن ماده و بر طبق نظریات آن مهندس و نقشه که خواهد ساخت عمل خواهیم کرد مثلاً او خواهد گفت که اگر صد ذرع این طرف به پیچیم آنجا گودی کمتر است با صاف تر است یا آنجا فلان تپه هست که باید بشکافیم مصلحت هست که بکنیم یا نه بکوقت خواهد گفت که شکافتن این تپه مصلحت است یا مثلاً اینجا زمین جایش فلان قسم است. سست است و خیلی زحمت دارد که ما ریل را اینجا بگذاریم و با اینکه زمین هم بنظر خیلی صاف است ولی مصلحت این است که کج کنیم و تپه را بشکافیم و آنجا راه بسازیم. این نظریه است که متخصص باید بکنند و ماها نمیتوانیم. نه من و نه آقایان و نه هیچ کس بلکه این کارها را این متخصص که آورده ایم با يك عده دیگر از مهندسی که راه آهن هم کشیده اند باید بکنند. در این ماده گفته میشود که این راه آهنی که کشیده میشود که ما تعیین کرده ایم و مسئولیتش را قبول کرده ایم باید از محمره بیاید به بندر جز و خطش را هم معین کرده ایم که از همدان و طهران باید بگذرد و در این باب هم از آقای فرمند مشاوره نکرده ایم حالا تو که مهندس و متخصص هستی معلوم کن که از کجا باید عبور کند صد ذرع اینطرف تر پنججاه ذرع اینطرف تر این توضیح مطلب است. اینکه در اینجا میفرمائید که عبارتة مستقبل است یا ماضی صحیح است اینکار را

نکرده ایم و آن نقشه اجمالی که مهندس بیشتر و ما يك اندازه کمتر میتوانیم تشخیص کنیم سابقاً کشیده شده بود و محتاج نبود که مستر پلن بیاید بکشد. مستر پلن اگر از دروازه طهران بیرون رفته برای همین نظریه بود که عرض کرده. بعضی از نمایندگان - مذاکرات کافی است.

رئیس - آقای حاج شیخ بیات راجع بعدم کفایت مذاکرات فرمایشی دارید فرمائید
حاج شیخ نصرت الله بیات - در چندی قبل يك لایحه راجع به اینکه يك اعانه سده هزار تومانى مجلس میخواست اصاحب کارخانه نساجی بدهد کان میکم مجلس پنج شش ساعت در اطرافش مذاکره کرد ولی در این لایحه دو نفر موافق و مخالف صحبت کردند و میگویند مذاکرات کافی است

رئیس - آقای نیکه کفایت مذاکرات را تصویب میکنند قیام فرمایند
(اکثر قیام نمودند)

رئیس - اکثریت است پیشنهاد آقای محمد ولیمیرزا قرائت میشود
(شرح آتی قرائت شد)
ماده سوم را چنین پیشنهاد میدارم
ساختن راه آهن مزبور موافق نقشه متخصص راه آهن که در ماده اول این قانون بتصویب مجلس شورای ملی رسیده در تحت نظارت معزی الیه انجام خواهد گرفت.

رئیس - آقای محمد ولی میرزا
محمد ولیمیرزا - نظر بنده تقریباً همان بود که آقای آقا سید یعقوب هم در ضمن مذاکره در خود ماده توضیح دادند بنده لازم میدانم در این ماده تصریح شود که در ماده اول در واقع مجلس شورای ملی تصویب کرده است که این خط اصلی انتها و ابتدا آن کجا است و در واقع آن تعیین خط و نقشه است که مجلس تصویب

زده است که از بند جز است تا خورموسی و بطوری که آقای وزیر جنگ توضیح فرمودند البته جزئیاتش مربوط میشود بعمل مهندس متخصص ولیکن بطور کلی این خط همان خط است و مهندس متخصص بهیئت دولت بعد از تصویب ماده اول دیگر نمیتواند آن خط اصلی را که مجلس معین کرده است تغییری بدهند. این است در اینجا لازم میدانم که در ماده ۳ تصریح شود خط اصلی همان خطی است که ابتدا و تقدیمش در ماده اول تصریح شده و سایر قضایا در تحت نظر متخصص فنی خواهد بود.

وزیر جنگ - بنده آنچه در این پیشنهاد ایشان فهمیدم یکی تصریح باین بود که این خط باشد گمان میکنم این تصریح شده و راه آهن مزبور یعنی مزبور در ماده اول و اما بک قسمتی که پیشنهاد فرموده اند حذف شود دستور العمل دولت است و البته آقایان باید متوجه این باشند که دولت دستور العمل را جرح عمل فنی نمیتواند بدهد ولی آن دستور العمل هائی که تصدیق دارند باید دولت بدهد لایحه است و باید در ماده ذکر شود.

رئیس - رأی گرفته میشود این پیشنهاد آقایانیکه تصویب میکنند قیام فرمایند (عده کمی قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. پیشنهاد آقای آق سید یعقوب.

(شرح ذیل خوانده شد) پیشنهاد میکنم کلمه تصویب در ماده سوم بکلمه تصویب مبدل شود.

آقاسید یعقوب - گوید دولت خودشان قبول کرده اند.

وزیر فواید عامه - چه فرق میکند؟ ضرر ندارد رئیس - پیشنهاد آقای مهدوی (شرح آنی قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم ماده سوم باین طریق اصلاح شود. ساختن راه آهن مزبور موافق نقشه متخصص راه آهن که بتصویب مجلس شورای ملی استفاده شده در تحت نظارت دولت انجام میگردد.

مهدوی - در جلسه قبل هم آقای رئیس الوزراء و هم آقای وزیر فواید عامه عرض کرده که اینجا نوشته شود موافق نقشه متخصص و آنوقت هم در تحت نظارت دولت انجام بگیرد دیگر دستور العمل مجدد دولت برای ساختن راه آهن بنظر بنده عبارتی است که مورد ندارد و همین طور هم عرض کرده و ایشان هم فرمودند عیبی ندارد.

وزیر جنگ - تصور میکنم ماده هم که از طرف دولت پیشنهاد شده عیبی نداشته باشد در اینکه متخصص راه آهن باید نظارت در راه آهن بکنند حرفی نیست در جزئیات مضایب و مسائل فنی و نظارت دارد و بلاخره مسؤلیت خوب ساخته شدن راه آهن با اوست. هیئت دولت و هیچ کس نباید در این چیزها دخالت بکنند. عرض کردم نظارت دولت در این است که در آن مسائل سیاسی و نظامی اگر بعضی مصالحی باشد باید بنظر دولت بشود. ولو اینکه متخصص بگوید خرجش زیادتر میشود بنده میگویم خرجش زیادتر بشود و از اینطرف برود. اینها را ما نباید سعی کنیم. والا مسائل فنی باید بنظر متخصص باشد.

رئیس - آقای شیروانی.

شیروانی - بنده هم مخالفم.

رئیس - آقای آقاسید یعقوب.

آقاسید یعقوب - مخالفم.

بعضی از نمایندگان - رای بگیرید.

رئیس - رای گرفته میشود به پیشنهاد آقای مهدوی.

آقایانیکه موافقت قیام فرمایند (معدودی برخاستند)

رئیس - تصویب نشد. پیشنهاد آقای مدرس.

(شرح ذیل قرائت شد)

پیشنهاد میکنم بعنوان تبصره بر ماده سوم اضافه شود راه آهن مزبور که از دو نقطه خورموسی و بندر جز شروع و برطبق نقشه متخصص فوق و موافقت آن با صرفه و صلاح مملکت امتداد می یابد. در هر نقطه که نسبت بیک از شهرهای مهم مثل اصفهان و غیره موافق تشخیص متخصص موقع پیدا کنند بدون فوت وقت راه آن بشهر مهم نیز ساخته شود.

رئیس - آقای مدرس.

مدرس - عرض میشود همین طور که از قدیم که توی مکتب بودیم هر جا که میشدیم (راه آهن) میگفتند حیات مملکت است. این عقیده بزرگ شدیم تا امروز که موقع پیدا کرده ایم بنده عقیده ام اینست که راه آهن در مملکت حیات شریفین را دارن در بدن. ولی اگر هم درست نرفت حیات را می آورد نه حیات (بعضی از نمایندگان صحبت است)

ولی مسئله چون مسئله بزرگی است عرض درش صحبت بشود نباید اسباب ملول شدن بشود. البته بقدرت تقاضا کردند ما هم رای دادیم و البته همین طور بکه دولت نسبت باین لایحه پیشنهادی کرده اگر بک نظریات جدیدی پیدا کرد که آنرا اصلاح دید من بقیل دارم که آنرا پیشنهاد میکنند. بدیهی است ما هم همین طور. ولی بنروز بنده بک عرضی کرده حالا آمده ام فسخ کنم. بنروز عرض کردم همه من میدانیم یعنی من و آقایان وزراء ولی امروز میخواهم عرض کنم من بهتر میدانم بجهة اینکه ماها و مدتها بنده در بوجود آمدن همدان. خرم آباد اهواز. توقف کردیم که آقایان خیلی شان توقف نگردانند از اینجهت می بینم آقایان وزراء در بین صحبتشان تردیدانی میفرمایند. خورموسی. محمره. این تردیدات کشف میکنند از اینکه بنده بهتر بلده. خورموسی تا محمره کنار دریا ۱۵ فرسخ فاصله دارد. کشیدن خط اول از خورموسی بقدری تفاوت دارد تا محمره که نهایت ندارد بفرساید

رئیس - عرض میکنم که از قدیم که توی مکتب بودیم هر جا که میشدیم (راه آهن) میگفتند حیات مملکت است. این عقیده بزرگ شدیم تا امروز که موقع پیدا کرده ایم بنده عقیده ام اینست که راه آهن در مملکت حیات شریفین را دارن در بدن. ولی اگر هم درست نرفت حیات را می آورد نه حیات (بعضی از نمایندگان صحبت است) ولی مسئله چون مسئله بزرگی است عرض درش صحبت بشود نباید اسباب ملول شدن بشود. البته بقدرت تقاضا کردند ما هم رای دادیم و البته همین طور بکه دولت نسبت باین لایحه پیشنهادی کرده اگر بک نظریات جدیدی پیدا کرد که آنرا اصلاح دید من بقیل دارم که آنرا پیشنهاد میکنند. بدیهی است ما هم همین طور. ولی بنروز بنده بک عرضی کرده حالا آمده ام فسخ کنم. بنروز عرض کردم همه من میدانیم یعنی من و آقایان وزراء ولی امروز میخواهم عرض کنم من بهتر میدانم بجهة اینکه ماها و مدتها بنده در بوجود آمدن همدان. خرم آباد اهواز. توقف کردیم که آقایان خیلی شان توقف نگردانند از اینجهت می بینم آقایان وزراء در بین صحبتشان تردیدانی میفرمایند. خورموسی. محمره. این تردیدات کشف میکنند از اینکه بنده بهتر بلده. خورموسی تا محمره کنار دریا ۱۵ فرسخ فاصله دارد. کشیدن خط اول از خورموسی بقدری تفاوت دارد تا محمره که نهایت ندارد بفرساید

رئیس - عرض میکنم که از قدیم که توی مکتب بودیم هر جا که میشدیم (راه آهن) میگفتند حیات مملکت است. این عقیده بزرگ شدیم تا امروز که موقع پیدا کرده ایم بنده عقیده ام اینست که راه آهن در مملکت حیات شریفین را دارن در بدن. ولی اگر هم درست نرفت حیات را می آورد نه حیات (بعضی از نمایندگان صحبت است) ولی مسئله چون مسئله بزرگی است عرض درش صحبت بشود نباید اسباب ملول شدن بشود. البته بقدرت تقاضا کردند ما هم رای دادیم و البته همین طور بکه دولت نسبت باین لایحه پیشنهادی کرده اگر بک نظریات جدیدی پیدا کرد که آنرا اصلاح دید من بقیل دارم که آنرا پیشنهاد میکنند. بدیهی است ما هم همین طور. ولی بنروز بنده بک عرضی کرده حالا آمده ام فسخ کنم. بنروز عرض کردم همه من میدانیم یعنی من و آقایان وزراء ولی امروز میخواهم عرض کنم من بهتر میدانم بجهة اینکه ماها و مدتها بنده در بوجود آمدن همدان. خرم آباد اهواز. توقف کردیم که آقایان خیلی شان توقف نگردانند از اینجهت می بینم آقایان وزراء در بین صحبتشان تردیدانی میفرمایند. خورموسی. محمره. این تردیدات کشف میکنند از اینکه بنده بهتر بلده. خورموسی تا محمره کنار دریا ۱۵ فرسخ فاصله دارد. کشیدن خط اول از خورموسی بقدری تفاوت دارد تا محمره که نهایت ندارد بفرساید

از آنهایکه اهل آنجا هستند. از این تردیدات معلوم میشود که اطلاعاتمان قریب بهم است لذا بنده در این لایحه که پیشنهاد کرده دو نقطه را که منظور نظرم است که خورموسی که ما بر حسب پیشنهاد دولت نوشته ایم و تصویب کرده ایم و آقایان هم تردید میکنند و فردا هم ممکن است تردید کنند (خورموسی و ناصری) اینها را هر جایی می فهمد که زمین از آسمان تفاوت دارد. ناصری بوده است. محمره بوده است. کاینکه اگر خورموسی را میگفتند بهتر بود که پنج فرسخ است از خورموسی و بدست فرسخ است تا محمره. و آن دو خطی را که آقای وزیر فواید عامه فرمودند خورموسی نسبت بیک خطش است و محمره نسبت بیک خط دیگر. چرا که بجهة اینکه کنار صیمره نرفته ام همان بحرین همان شهر بکه از بحرین است نرفته ام. شنیده ام و کیف کان. لذا البته باید اهمیت داد و جزء فجزء باید اهمیت داد. بن بک قصده بود. قصد دیگر این بود که در ماده اول فرموده اند از طریق همدان البته بک نظری دارند. هم قبول میکنیم ولی اگر این خطی را که متخصص تشخیص داده اند عبور کرد و بیک جایی رسید که موافق نقشه متخصص همان طریق فرعی است بیک شهر مهم دیگر مثل اصفهان بوجود وجهی دیگر انتظار نکنند که اینخط تمام بشود بعد آن را شروع بکنند. مثلاً اگر عبور کردند بیک جایی که موافق این نقشه از آنجا باید ناصفهان یا بقزوين یا همدان کشیده شود منتظر نشوند که آن خط را تمام بکنند و آنوقت از آنجا شروع بکنند یعنی در عین اینکه خط اصلی را مشغولند این نقطه فرعی را هم شروع بکنند برای اینکه بک مقصد عالی دیگر هم در ضمن حاصل شود فقط نظرم باین دو نکته است دیگر بسته بنظر آقایان وزراء است

وزیر جنگ - آقایان وزراء هیچ ادعا ندارند که از همه کس بهتر میدانند. البته ممکن است آدم بک چیز هائی را نفهمد و در هیئت وزراء باشد یا بک چیز

وزیر جنگ - آقایان وزراء هیچ ادعا ندارند که از همه کس بهتر میدانند. البته ممکن است آدم بک چیز هائی را نفهمد و در هیئت وزراء باشد یا بک چیز

وزیر جنگ - آقایان وزراء هیچ ادعا ندارند که از همه کس بهتر میدانند. البته ممکن است آدم بک چیز هائی را نفهمد و در هیئت وزراء باشد یا بک چیز

هائی را بداند و جزء وکلا باشد. این کسر آدم نیست. آقای مدرس هم ممکن است خیلی چیزها را (همینطور هم هست) بهتر از ما بداند شاید این را هم از ما بهتر میدانند ولی بنده مقصودم این است که بر آقا اشتباه شده ما هیچ تردید نداریم که خور موسی و محمره و ناصری عهد اینها جزء خط است. اینجا گفته شد مخصوصاً خاطر هم است که اینجا آقای وزیر فوائد عامه ذکر کردند منتهی را ما خور موسی قرار دادیم بالاخره راه آهن از خور موسی خواهد بود، محمره خواهد بود، ناصری خواهد بود و بالاخره خواهد آمد بالا شوشتر در فول و جزئیات خط را البته ما میدانیم و مطابق نقشه ایست که متخصص بسازد البته بطوریکه ذکر شد از آنجائیکه حتی الامکان ما صرفه و فوری بودن کار را باید ملاحظه کنیم از ناصری یا از محمره که بطور قطع تا محمره کشتی های بزرگ هم می آیند ولی تا ناصری کشتی های کوچکی ممکن است ما فکر کنیم به متخصص ما این نظر را پیدا کنند که عجله فوری ندارد که ما ساختن راه یعنی گذاشتن ریل را از خور موسی شروع کنیم

یکسفر از نمایندگان - همین را مخالفیم وزیر جنگ - آقا این مسئله تأمل می خواهد این مسئله تردید نیست این مسئله این است که همانطور که فرمودند چند فرسخ راه است این چند فرسخ چند کرور خرج دارد. حالا شاید ما برای اینکه فوری تر موفق شویم که شمال بجنوب متصل شود توفیر وقت و توفیر مخارج را ملاحظه کنیم و ریل را مثلاً از ناصری بگذاریم و برویم بالا نه اینکه متوقف بشویم و بعد ممکن است آن قسمت هم ساخته شود. شاید آقای وزیر فوائد عامه که فرمودند هنوز تصمیمی گرفته نشده این بسته باین است که نقشه ای که میدانیم و عرض کردم ساخته شود برآورد مخارج بشود ملاحظاتی دیگر بشود به بینیم حالا ضرورت دارد که ابتدای کار را از خور موسی بگیریم یا بگذاریم. ای ششاه دیگر بهتر است؟ این مسئله است که ما حالا تصمیم نکرده ایم اگر آقا تصمیم دارند که از آنجا شروع بشود

ما حرفی نداریم ممکن است عاقلان زیاد تر باشد و حق هم بایشان باشد. حرفی نداریم بسیار خوب این را ما از طرف خودمان عرض کردیم که هنوز تصمیمی نداریم. اما در خصوص این پیشنهاد گمان نمیکنم دولت مخالفتی داشته باشد پیشنهاد مفیدی است و ممکن است برای دولت مزید اختیار واجبه باشد

رئیس - آقای حاج آقا رفیع

حاج آقا رضارفعی - عرض میکنم این پیشنهاد آقای مدرس خیلی خوب است ولی بنده متأسفم که مخالفم برای اینکه همانطور که ایشان از نقطه نظر اصهبان مثل زدند بنده هم از نقطه نظر گیلان یا مازندران میتوانم مثل بزنم ولی اساساً مقصود ما کشیدن راه آهن است از شمال بجنوب در دو خط معین. من وانی اش هر دو معین شده که از کجا بکجا. بک پول معینی هم داریم. ده میلیون حالا داریم و بک شصت میلیون خیلی هم داریم که در ظرف ده سال وصول کنیم وقتی که دولت را مجبور کردیم که از هر جا بخواهد بگذرد وصل کند بیکنهری ممکن است این مبلغ کافی نباشد و بنده تصور میکنم اگر حالا هفت ساله و هشت ساله و ده ساله مقصود میسریم آنوقت سی سال دیگر هم مقصود میسریم برای اینکه اساس آرزوی ما اتصال این خط است با نخط و البته در صورتیکه دولت پول داشته باشد و بتواند در همان محل هم این کار را بکند و نفع هم داشته باشد خودش اینکار را خواهد کرد ولی عجله که ما این را قبول کنیم اسباب زحمت خواهد شد.

رئیس - رای میگیریم آقایانیکه این پیشنهاد را تصویب می کنند قیام فرمایند (عده قلیلی قیام نمودند)

رئیس - تصویب نشد. پیشنهاد آقای فیروز آبادی (خطاب به فیروز آبادی) پیشنهاد است را اعضاء نقرموده اند.

فیروز آبادی - فراموش شده است

رئیس - بعد اعضاء بفرمائید

فیروز آبادی - بسیار خوب

(پیشنهاد مزبور بشرح ذیل خوانده شد)

بنده پیشنهاد میکنم که در آخر ماده سوم اضافه شود با ملاحظه صرفه

رئیس - بفرمائید

فیروز آبادی - عرض میشود در ماده دوم که مینویسد (بشرکت های خارجی یا داخله) در آنجا ملاحظه صرفه شده اما در ماده سوم این قید نشده و عقیده بنده لازم است که در آخر این ماده هم الحاق شود بجهت اینکه این ماده در این لایحه بدولت حق میدهد که از دو طرف بسازد وقتی که حق داشت از دو طرف بسازد دیگر معین نکرده که با ملاحظه صرفه است یا بدون ملاحظه صرفه. در این صورت دولت میتواند اگر بک طرف فرسخی دویست هزار تومان یا طرف دیگر فرسخی دویست و پنجاه هزار تومان با سیصد هزار تومان تمام شود هر دو را بکمتر به شروع بکند و کسی هم باو حرفی ندارد برای اینکه مجلس اجازه داده است که از هر دو طرف ساخته شود. بنا بر این بنده لازم میدانم که اضافه شود چنانچه هر دو طرف با صرفه باشد از هر دو طرف بسازد و الا ممکن است از یک طرف بواسطه فراهم نبودن اسباب فرسخی سیصد هزار تومان و از طرف دیگر بواسطه فراهم بودن اسباب فرسخی دویست هزار تومان بشود این است که بنده این پیشنهاد را کرده ام که از هر طرف که با صرفه تر است از آن طرف شروع شود

رئیس - آقای شریعت زاده

شریعت زاده - بنده تجربه کرده ام که توضیحات آقای فیروز آبادی همیشه با حسن عقیده است ولی متأسفانه غالباً اشتباه میفرمایند زیرا که البته بک دولتی که مسئول ساختن راه است اصولاً مکلف است که صرفه مملکت را

از هر حیث رعایت نماید و این توضیح واضح است و مطالبی هم که فرمودند از دو طرف شروع بشود ممکن است با صرفه نزدیکتر نباشد این اصلاً منطقی عملی بنظر نمیآید زیرا اگر فرض کنیم از بندر جز شروع شود و فرسخی فلان قدر تمام شود راه آهن هر قدر بیشتر جلو برود خرجش زیاده تر است و برعکس از آن طرف هر چه جلو بیاید برای حمل و سائاد و لوازمی که ضرورت دارد برای این طرف گران تمام میشود بنا بر این بنده تصور میکنم در هر صورت مصلحت در این است که از هر دو طرف شروع و کشیده شود.

رئیس - آقای وزیر فوائد عامه چه میفرمائید؟

وزیر فوائد عامه - هر طور مجلس صلاح میدانند

رئیس - رای گرفته میشود بین پیشنهاد آقایانیکه تصویب میکنند قیام فرمایند

(عده کمی برخاستند)

رئیس - تصویب نشد. پیشنهاد آقای شیروانی

(بترتیب ذیل قرائت شد)

پیشنهاد می شود بعد از کلمه (دستور العمل) نوشته شود: هیئت

رئیس - بفرمائید

شیروانی - بنده تصور میکنم نظر دولت هم همین بوده است و بنده پیش از کلمه درات (هیئت) را اضافه کردم چون دستور العمل هیئت دولت بهتر است وزیر فوائد عامه قبول میکنم

رئیس - پیشنهاد آقای حقنویس

(بترتیب ذیل خوانده شد)

ماده سوم را اینطور پیشنهاد میکنم: ساختن راه آهن مزبور بوسیله متخصص راه آهن که با تصویب مجلس شورای ملی استخدام شده بر حسب دستور العمل دولت که قبلاً بتصویب مجلس شورای ملی باید رسد انجام میگیرد

رئیس - بفرمائید

حقوقی - عرض کنم البته آقایان متوجهند در ماده دو بندها نوشته شده بود که ساختن راه آهن مناقصه گذاشته میشود بعد اصلاحی شد و نوشتند لوازم ساختن راه آهن مناقصه گذاشته میشود. و بیان اینکه ساختن راه را مناقصه بگذارند بکمیاتی های داخلی یا خارجی یا اینکه ساختن راه را دولت متصدی باشد بوسیله متخصص و لوازمش را مناقصه بگذارند فرق دارد. بدسترسه است که نفس ساختن مناقصه گذاشته میشود بکوفتی است که ساختن بوسیله متخصص میشود ولی لوازم ساختمان مناقصه گذاشته میشود و ماده سوم مجلس است میفرمایند: ساختن راه آهن مزبور موافق نقشه متخصص بر حسب دستور العمل دولت انجام میگردد اما ساختن را کسی اجرا بکند؟ این هم است از اینکه خود دولت بوسیله متخصصین و نقشه ای که ساخته اجرا بکند یا اینکه ساختمان را دیگری اجرا بکند منتبیه مطابق نقشه متخصص چون ماده دوم تصویب شد بنده خیال میکنم ماده سوم باید اینطور اصلاح شود. دوم اینکه عرض کردم دستور العمل بتصویب مجلس رسیده شد نقطه نظر این است: چون البته آقایان متوجهند که طرز ساختمان و راه سازی اقسام مختلف دارد راههای بزرگ و راههای عریض و بالاخره نتیجه اش فرق دارد در راههای بزرگ البته فوایدی که از آن متصور است بکجور است. در راههای عریض بکجور و باضافه ممکن است در دستور العملی که دولت میدهد راهها را یک طوری دستور العمل بدهد که آن دستور العمل را اکثریت مجلس نپذیرد این است که بنده پیشنهاد کردم دستور العمل هم باطلاع مجلس باشد که مجلس تصویب کند

رئیس - آقای رفیع

حاج آقا رضا رفیع - در نظر دارم چند جلسه قبل آقای شیروانی در جواب آقا بک عرض کرده بودند که بنده متأسف شدم ولی امروز میخواهم با ایشان هم مسلک شوم و عرض کنم که نفهمیدم آقا چه فرمودند، ولی

گمان میکنم که اگر بخواهیم برای راه بزرگ و راه وسیع هر کدام علیحده صحبت هائی بکنیم این مسئله خیلی طول میکشد و این مسئله هیچ لازم نیست که بتصویب مجلس باشد. تصویب مجلس منظور شده است دیگر جزئیات را که نباید تصویب مجلس رساند میفرمایند هر ساعت که مهندس راه بک کلمه حرف میزند بیاورد اجازه بگیرند!! این جا نوشته شده است در تحت نظر دولت این کار انجام میگردد همین اختیار از طرف مجلس بدولت داده میشود و دولت هم دستور میدهد یک دفعه دو دفعه سه دفعه است که از طرف مجلس بدولت اختیار داده شده است. دیگر هر دفعه که بخواهند جزئیات را بیاورند مجلس این اسباب معطلی راه آهن است

حقوقی - توضیحی دارم

رئیس - رای گرفته میشود، آقایانی که پیشنهاد آقای حقوقی را تصویب میکنند قیام فرمایند (عده قلیبی قیام نمودند)

رئیس - تصویب نشد، مقصود پیشنهاد آقای ملک مدنی چه بوده است؟

ملک مدنی - مقصود بنده این بوده است که باصل ماده پیشنهادی دولت رای گرفته شود.

رئیس - معمول همین است که در پیشنهاد دولت رای بگیریم مگر اینکه یک پیشنهاد دیگری تصویب شده باشد.

آقا سید یعقوب - بنده پیشنهادی عرض کرده ام

رئیس - یک پیشنهادی آقای آقا سید یعقوب کردند که تصویب شد یعنی دولت قبول کرد یک پیشنهادی هم آقای شیروانی کردند که لفظ (هیئت) اضافه شود آراهم دولت قبول کرد و در واقع اینها جزء پیشنهاد خود دولت میشود، پیشنهاد دیگر آقای آقا سید یعقوب:

[بترتیب ذیل خوانده شد]

پیشنهاد میکنم تبصره ذیل. ماده سوم اضافه شود:

تبصره - عرض راه آهن باید معین شده بتصویب مجلس برسد.

[همهمه نمایندگان]

رئیس - بفرمائید

آقا سید یعقوب - متأسفانه چیزیکه بنده عرض میکنم ناچار نیستم، نظامی هم نیستم این چیز هائیکه میگویم این است که می بینم بمن اطلاع میدهند که دولت باید معین کند که این عرض راه آهنی که ریل روی آن میافتد چقدر باید باشد، کوتاه باشد، آن ماشین سنگین یا سبکی که روی آن حرکت میکند اگر عریض تر باشد بهتر حرکت میکند، کم عرض تر باشد بهتر است. راجع بقسمت تجارت در سرعت و بطء سیر فرق میکند، بنده این قسمتها را میخواهم عرض کنم آنوقت آقایان فوراً میگویند فلان، آخر به بنید بنده نه در ری بک استفاده خصوصی هستم و نه نظریات خصوصی دارم خدا شاهد است از روی یک عقیده بقدری که ممکن باشد عرض میکنم آن هم بنده مطابق یک چیز هائیکه میشنوم یا کاغذ هائی است که از افراد به بنده میرسد پیشنهاد میکنم این ملت بدبخت حق این را دارند که بوسیله بک وکیل یک چیزی را بگویند پس خوبست درین لایحه ذکر شود که دولت عرض راه را معین کند یعنی آن قدری که ریل می افتد عرضش معین باشد که بیست و پنج متری باشد، شصت متری باشد هر چه هست معین باشد

(خنده طولانی نمایندگان)

آقا سید یعقوب - حالا بعد از این خندهها چون بنده مأوس نیستم با این عبارتها آن چیزی را که بنده اطلاع میدهند بنده میگویم این است که بنده عرض میکنم دولت عرض راه را معین کند که آن ریلی که می افتد روی آن راه آهن عرضش معین باشد چون نسبت بوسیع بودن و غیر وسیع بودن عرضش سرعت سیر و بطء سیر تفاوت میکند از این جهت بنده آمدم این پیشنهاد

را کرده و لازم نیست که شما هم بنده عرض بنده توجه مخصوص بفرمائید یا بشاشت پیدا کنید، بنده مطابق نظریاتی که دارم عریضی عرض میکنم، بنده بک آدمی هستم جاهل و نمابنده این ملت هم هستم و باید نظریه را بگویم و لازم هم نیست این عمل حرکتی را که بینی و بین الله از همه حدود خارج است بفرمائید بنده خواستم عرض کنم که همه میدانید راه آهنی که عرضش کم باشد یا زیاد باشد در سرعت سیر و بطء سیر فرق میکند در تجارت فرق میکند و همه میگویند صحیح است ولی توجیهی بعرض بنده نمیکند و حالا حقش این است که آقای وزیر فوائد عامه بر خیزند بن جا ریبان کنند که در موقع کشیدن خط آهن باید بچه نزدیک باشد و عرض او چه اندازه باید باشد که این نگرانی رفع شود، حالا شما بقدری است و مغرورید که خدا کند باین سستی و مغروری بقی بنید و روزی نیاید که بنده بشما بخنده، از خدا میخواهم همچو روزی که من اشما بخنده نیاید.

وزیر فوائد عامه - بنده تأسف دارم که آقای آقا

سید یعقوب در ضمن فرمایشات خودشان چون خیال میکردند که این صحبت ضروری نیست خیلی هم التیباب کردند و تأکید کردند و تأسف دیگر من از این است که جواب را خودشان فرمودند و بنده حالا که بگویم مثل این است که یاد من داده اند. عرض کنم مسئله فاصله دو خط آهن در راه آهن خیلی اهمیت دارد و مسئله کوچکی نیست، یکی از مسائل خیلی مهم راه آهن است و تا این ساعت هم که بنده اینجا ایستاده ام هنوز نتوانسته ایم درست موافقت پیدا کنیم که این فاصله دو خط آهن چقدر باید باشد ولی اجمالاً میدانیم که چقدر باید باشد و اطعمیدان میدهیم باآقا که این مسئله بعد از آنکه همه اطرافش ملاحظه شه بتصویب مجلس برسد

رئیس - (خطاب بوزیر فوائد عامه) - پیشنهاد

را قبول فرمودید؟

وزیر فوائد عامه - خبر، از سیاق عبارت بیاد است

که حالا نمیشود قبول کرد ولی این مسئله خیلی مهم است و همانطور که عرض کرده هنوز يك تردیداتی هست ولی تقریباً میدانیم چه باید کرد اما تحقیقاً میدانیم البته بعد از اینکه تصمیم تمام شد عرض مجلس میرسانیم و این معلوم است اما حالا نمیتوانیم قبول کنیم.

شیروانی - (خطاب آقای سید یعقوب) - آقای مسزود کنید.

آقای سید یعقوب - اجازه میفرمائید؟ بنده نظرم این بود که دولت متوجه باشد که این مسئله کاملاً در نظر مجلس است و دولت هم تحت نظرش باشد که بعد از معین کردن تصویب مجلس برسد و تقاضا میکنم این مسائل را در صورت جلسه عمومی که در اینجا میآورند مخصوصاً این مطلب مفصلاً نوشته شود که دولت ملزم باشد که بعد از تعیین کردن مجلس بیاورد.

بعضی از نمایندگان - صحیح است

رئیس - رای میگیریم بماده سوم یا در فقره اصلاحی که دولت قبول کرده و ضمیمه ماده شد

یا سائی - يك مرتبه دیگر قرائت شود.

(شرح ذیل خوانده شد)

ماده سوم - ساختن راه آهن مزبور موافق نقشه منحصراً راه آهن که بتصویب مجلس شورای ملی استخدام شده و در تحت نظارت معزی الیه بر حسب دستور العمل هیئت دولت انجام میگردد.

رئیس - رای میگیریم بایجاد آقایی که تصویب می کنند قیام فرمایند.

(اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. اجازه میفرمائید چند دقیقه تنفس داده شود.

جمعی از نمایندگان - صحیح است.

(در این موقع جلسه برای تنفس تعطیل و بفاصله

نیم ساعت مجدداً تشکیل گردید)

رئیس - ماده چهارم مطرح است

حاج آقارضا رفیع - بنده قبل از ورود در دستور عرض دارم.

رئیس - بفرمائید

حاج آقارضا رفیع - در موقعیکه پیشنهادی از طرف آقای حقنویس نماینده محترم شده بود بنده بعنوان مخالفت عریضی عرض کرده که مورد سوء تفاهم واقع شد این بود که خواستم عرض کنم سابقه بنده با ایشان گمان میکنم علاوه از بیست سال است و در عالم طلبگی کان ارادت را ایشان دارم و همیشه هم از معلومات ایشان استفاده کرده ام و اینکه عرض کرده نفهمیده مقصودم این بود که گوش ندادم که چه فرمودند ولی بعد که تحقیق کردم معلوم شد مقصودشان وسعت همان رای بود که آقای آقا سید یعقوب پیشنهاد کرده بودند و همانطور که آقای وزیر فوائد عامه هم تذکر دادند مسئله خیلی مهمی بود و خیلی هم تشکر میکنم از تذکری که در مجلس دادند این بود که خواستم رای رفع سوء تفاهم این عرض را بکنم (ماده چهارم شرح ذیل خوانده شد)

ماده ۴ - از وجود عایدات قند و شکر چهار میلیون و نیم تومان برای ساختن کارخانه آهن ذوب کفی اختصاص خواهد یافت باین طریق که در چهار سال اول سالی يك میلیون و در سال پنجم پانصد هزار تومان پرداخت میشود و متوقف بر عملیات راه آهن نخواهد بود.

رئیس - آقای حاجی شیخ بیات.

حاج شیخ بیات - بنده در موقعی که مذاکره در فوریت لایحه بود اجازه خواستم در کلیات عریضی عرض کنم موقع نشد.

زوار - ماده مطرح است

حاج شیخ بیات - بی میدانم آرزوی بنده کشیدن

خط راه آهن بوده و هست و از خداوند هم موفقیت میخواهم که بزودی کشیده شود ولی در عین حال عقیده دارم که اینقسم لایح عام المنفعه که تقریباً هفتاد میلیون پول باید در آن مصرف شود بیشتر در اطرافش شور و دقت بشود. بنده با ماده چهار علل مخالفتم زیاد است ولی اکنون اکتفا میکنم بقسمتی از آنها: اولاً میخواهم از آقای وزیر فوائد عامه توضیح بخواهم که آیا معین و معلوم فرموده اند که واردات آهن ایران چقدر است و بچه قیمت میشود در ایران آهن تهیه کرد و آیا ما میتوانیم با کارخانجات دنیا رقابت بنمائیم یا خیر و در چه نقطه از مملکت این آهن استخراج خواهد شد و آیا متخصص این فن در این موضوع مطالعه و دقت کامل کرده یا خیر و مبلغی که در این ماده چهار برای کارخانه آهن ذوب کفی معین شده بطور قطعی است یا تخمینی از آنطرف علت عمده مخالفت بنده با این ماده اینست که در این مملکت فقیر اگر يك پولی هست باید بمصرف کارهای هم برسد مثلاً چند سال است همه داد اقتصادی زنند و همه ساله واردات ایران افزوده میشود و روز بروز بر فقر این جامعه می افزاید و حالا هم که میخواهیم يك قدم برای ترقی صنعت برداریم از قسمت آهن ذوب کفی شروع میکنم اگر از نقطه نظر ساختن ریل و کارخانجات است این امریست محال برای اینکه مالک بزرگ دنیا بعد از تهیه همه وسایل زندگانی عمومی و تهیه سرمایه کامل برای ملت باین قبیل امور اقدام نموده اند. میدانم چه ضرورتی پیدا کرده که ما از اینجا شروع بترقی صنعت مینمائیم بنده هرچه فکر میکنم می بینم این پول را اگر صرف کارخانه قند سازی یا پارچه بافی بنمائیم بهتر است و بنده گمان میکنم تصور ترجیحی در کارخانه آهن ذوب کفی نمیشود کرد خصوصاً باین پیش آمد های اقتصادی که در مملکت ایران است و باب تجارت صادرات بکلی مسدود شده و از آنطرف روز بروز برای کاران مملکت افزوده میشود و فلاح و بخت و نقصان است آیا اگر این پول را صرف فلاح و ایران بنمائیم بهتر است یا کارخانه

آهن ذوب کفی؟

چند نفر از نمایندگان - آهن ذوب کفی

حاج شیخ بیات - همه آقایان میدانند که دولت و ملت وقتی شروع با اقدام در ترقی امور صنعتی مینمایند باید شروعش از مباحثات عمومی باشد و ایران اولین قدمی را که باید بردارد همین کارخانجات قند سازیست و این عمل چندین فوائد عمومی دارد که همه تراز همه کم کردن يك قدم بزرگ زور دارند است که باین امر شکن خواهد کرد و عادت عمومی هم شده است و آنصرف قند است که اگر سه برابر قیمت حالیه هم بشود باز از صرف آن خودداری نخواهند نمود. از آنطرف کمک بزرگی هم بفلاح مملکت خواهد شد زیرا قسمت عمده کارخانه قند سازی تهیه چقدر است و جذب اقتصادی آن هم زیاد خواهد بود و مطابق تحقیقاتی که انحصار مصلح نموده اند قند را در اینجا میشود يك من سه قران تهیه نمود که در مقابل يك کمک فوق العاده بعامه خواهد بود بنا بر این بجهت که عرض شد بنده يك پیشنهادی تهیه کرده ام که تقدیم مقام ریاست مینمایم

رئیس - آقای فرمند

حسنعلی خان فرمند - بنده سابقاً بعرض آقایان رساندم که با ذوب آهن موافق نبودم ولی حالا در این ماده موافقم برای اینکه در آخر این ماده نوشته است که عملیات راه آهن متوقف بر این نخواهد بود.

فرمند - اینمسئله مسلم است که البته مملکت ما همینطوریکه محتاج بقند است محتاج باهن هم هست ما سالی دو میلیون سه میلیون و نیم آهن از خارج میخریم حتی بیلی که رعایای ما استعمال میکنند آهن آنرا از خارج میآورند همانطور که ما محتاج بقند و پارچه هستیم محتاج باهن و مس هم هستیم بنده در یکی از نطقهای خودم بعرض آقایان رساندم که معتقدم يك معدن آهن

واردات هنگفتی که از حیث قند داریم مستخلص خواهیم شد و يك نکته دیگری را میخواستم خدمت آقای شیروانی عرض کنم که فرمودند « اگر راه آهن بهمدان بیاید املاک فلائی آباد میشود » خیر در ضمن يك ضروری هم دارد ... بعضی از نمایندگان - خارج از موضوع است

فرمند - چرا ؟ لازم است آقایان اجازه بفرمایند اینجا ... اگر عرض کنم که راه آهن مهر ولایتی که میآید تأثیرات خاصی پیدا میکند همدان يك ولایت سردسیر ایران است و در آنجا جز گندم و جو چیزی عمل نمیآید ...

حاج آقارضا رفیع - آهن گرمش میکند فرمند - ممکن است در ولایات دیگر يك تأثیرات مهمی از نقطه نظر فلاحت بکند ... رئیس - آقای فرمند از موضوع خارج نشوید

فرمند - بسیار خوب بعد در کلیات عرض آقایان میرسام و امیدوارم که کارخانه قند را هم در لوائح دیگری که دولت خواهد آورد تصویب شود. ولی بنده معتقدم که کارخانه آهن ذوب کئی برای خط آهن و اسبابهای فلاحی و غیره فوق العاده لازمست و انشاء الله امیدوارم این چهار رینج میلیونی که خرج میشود يك استفاده خوبی باین مملکت بدهد.

رئیس - آقای افشار مخالفید؟

افشار - بلی

رئیس - بفرمائید

افشار - اولاً باید تصدیق کرد هر گاه در سنوات اخیره مبتکر راه آهن شخص علیحضرت بوده است ولی مجلس شورای ملی که مظهر اراده ملت بطور غیر مستقیم است در عملی کردن این ابتکار منتهای جدیت را بوسیله وضع قانون بعمل آورده مخالفت بنده با این ماده چهارمی که در لایحه ذکر شده است از این جهت است : مطابق ماده نه قانون

و مس باید در ایران استخراج شود معدن مس همانقدر در ایران لازمست که معدن آهن و کارخانه قند لازم است آقا فرمودند که آیا این چهار میلیون را اگر خرج میکردند برای تأسیس کارخانجات قند و در چه بقی بهتر از این نبود که برای آهن مصرف کنند ؟ بنده اینجا لازم است بعرض آقایان برسانم : وقتی که مملکت ما بگرفته خط آهن که تقریباً دو بیست دو بیست و پنجاه فرسخ است پیدا کرد در هر سال محتاج آهن است یعنی برای تعمیرات گارهای ریلی تعمیرات ریل هائی که میگذرانند روی زمین چون فاسد میشود و باید عوض کنند بتر راه آهن هر سال محتاج خواهد بود آهن ساخته به آهن خام بنده هم لازم میدانم که مملکت ایران يك کارخانه قند سازی داشته باشد و البته امیدوارم بتدریج بجزر و متمولین دیواندارهای ما معدن مس را هم استخراج کنند و همینطور فلزات دیگری هم که هست از قبیل سرب و غیره آنها را هم استخراج کنند که مملکت ما يك مملکتی نشود که احتیاجاتی که از نقطه نظر فلزات دارد اربا خله خودش رفع کند اما کارخانه قند هم همانطور که فرمودند واجب است ولی آن اینقدر سرمایه نمیخواهد بلکه بدو بیست سیصد هزار تومان میشود کارخانهای قند سازی کوچک درست کرد و این را ممکن است متمولین و تجار ماهر کدامشان وقتی که راه آهن آمد و ساخته شد در ولایات راه ببندزند و حالا که اشکال دارد برای این است که کرایه آن کارخانجات فوق العاده زیاد میشود و تقریباً در مقابل خرید کارخانه باید در داخله کرایه بدهند ولی انشاء الله وقتی که راه آهن داشته باشیم دیگر تأسیس کارخانجات خیلی آسانتر و ارزانتر از حالا میشود و دیگر اینکه از لوائح دیگری که تقدیم مجلس شده است از قبیل لایحه ناک می ولایحه توسعه اقتصادی ولایحه تجمل ما می بینیم که دولت گاه گاه متوجه بکارخانه قند هم هست اینست که بنده امیدوارم کارخانه قند هم بزودی با این جدیتی که دولت دارد تأسیس شود و انشاء الله ما از این

انحصار که آقایان ممکن است خودشان مراجعه بفرمایند یا بنده میخواهم نمیشود مبلغ چهار میلیون و با صد هزار تومان از عوائد انحصار را بمصرف تأسیس کارخانه آهن ذوب کئی که مؤید و مؤثر در تأسیس راه آهن نمیشود در ساند در ماده اول نوشته میشود : راه آهن از طرفی یعنی از بندر جز و همچنین از محوره یا خوره موسی یا جانی که هنوز دولت مرده است شروع میشود . مطابق راپورتی که مسیو مارتن تهیه کرده است و دولت چندی قبل در مجلس تذکر دادند تأسیس کارخانه آهن ذوب کئی دوازده میلیون تومان سرمایه لازم دارد و هفت سال هم وقت دولت آمده است تقریباً ثلث این مبلغ را میزان گرفته برای تأسیس کارخانه آهن ذوب کئی البته این ثلثی که میزان گرفته اند مؤثر در وقت نخواهد شد و بالاخره برای تأسیس کارخانه آهن ذوب کئی در این لایحه چهار میلیون و نیم دولت پیش بینی میکنند در صورتیکه هفت سال همان تأسیس کارخانه ناقصی که شاید برای تأسیس راه آهن هیچ مفید نباشد باید ببول بمصرف برسد و اگر دولت جدیت در تأسیس راه آهن داشته باشد در آمدت باید راه آهن از بندر جز و از طهران و خرمآباد هم گذشته و در ظرف این هفت سال ناپنج سال رسیده باشد مگر اینکه بعدها آهنها را قفل و کلید و زنجیر برای محبوسین بسازند و این يك مطلبی است علیحده و حالا که موضوع راه آهن مطرح است و دولت میخواهد در هر سال در بودجه يك میلیون تومان پیش بینی کند برای تأسیس کارخانه آهن ذوب کئی که پس از تأسیس هم مؤثر در کار راه آهن نخواهد بود خوب است اجازه بدهید که همین مبلغ هم صرف کشیدن خط آهن بشود زیرا با حسابی که خود آقایان وزراء کرده اند هر فرسخی سیصد هزار تومان خرج دارد و مملکت ما این چهار میلیون و نیم با نژده فرسخ راه آهن کشید و امروزه داشتن با نژده فرسخ راه آهن برای مملکت و ملت ایران نافع تر است تا داشتن يك کارخانه آهن ذوب کئی که پس از هفت سال دیگر که این کارخانه بکار خواهد افتاد و دائر میشود

نازه معلوم نیست بپردازد ما خواهد خورد یا نه ؟ بهمش کارخانه کربت سازی و بلور سازی که سابقاً آورده و عملی نشد این هم همین طور بماند و استفاده از آن نشود ثالثاً بنده از این حق خودم استفاده کرده و عرض میکنم که در جلسه گذشته آقای وزیر محترم جنک نظر اینکه ذاتاً يك شخص فکوری هستند و کار فعلی شان هم مؤید این است که يك افکار عمیقی داشته باشند در بیانات آقای شیروانی يك سوء تفهیمی برای ایشان دست داد آقای شیروانی نه بطور ایهام و نه بطور صراحت تعریضی بمقام قشونی نکردند و بهتر این است موقعی که آقای وزیر جنک اینجا تشریف دارند نظرشان متوجه بیانات آقایان نمابند کان باشد تا سوء تفاهمی برایشان حاصل نشود وزیر فوایدگاه - عیب ندارد که يك قسمت از مذاکرات در باب راه آهن با يك آیه شروع شود و يك آیه هم بخوانیم :

و انزلنا الحديد فيه بان شديد و منافع للناس آهن يك چیزی است که در مملکت ما بر همه چیز ترجیح و تقدم دارد میفرمایند پیش بینی شده که در مدت هفت سال آهن بسازیم . نسبت باین دستگاہی که در نظر است پنج سال مدت پیش بینی شده نه هفت سال . چون ما خیال کردیم ده سال یا هشت سال وقت لازم است برای اینکه ما بتوانیم اینخط راه آهن را بکشیم فرضاً که هشت سال باشد و این دستگاہ هم بعد از پنج سال دیگر با آهن بدهد بزرگه سال تفاوت است یعنی در این سه سال ما میتوانیم خیلی از ملزومات راه آهن را خودمان بسازیم . صرف نظر از این آیه قضیه کارخانه دوازده میلیونی که در ظرف با نژده سال یا دوازده سال بکار خواهد افتاد آن مال وقتی است که ما بخوایم رابیل سنگین بسازیم . ریل سازی يك آهن مخصوصی میخواهد در مملکت خودمان بسازیم يك قلم باید سه میلیون خرج يك دستگاہ بکشیم تا بتوانیم ریل بسازیم آنوقت هم

بعد از اینکه ریل ساخت دیگر مصرفی ندارد و بکار نمیخورد. پس مناسب این است که ما ریل را از خارجه بیآوریم و برای ما خیلی اوزان تمام میشود ولی چیزهای دیگر را ما در داخله باید بسازیم. ما الان وقتی که یک اتومبیل وارد میکنیم اگر یک پیچش عیب کند معطلیم و یک اسبابهائی که بتواند این جور چیزها را مرتب کند از قبیل آلات پیچ و مهره و غیر ذلک در تملک نداریم حالا بنده نمیگویم تا کی ما نباید ریل و بیل و کشتک مان را هم از خارجه بیآوریم آن یک مسئله است علیحده. علی ای حال این اندیشه که آقایان دارند که این چهار میلیون و نیم یک پولی است که دولت خرج میکنند و دور میرزد بنده هیچ باین اعتقاد نیستم بنده باین اعتقاد و هیئت دولت هم همین اعتقاد است متخصص هم همین اعتقاد را دارد که این مورد یکی از بهترین پولهای است که در مورد خودش خیلی صحیح خرج می شود بجهت اینکه اسباب و لوازم راه آهن را برای ما تهیه میکند. خیلی از لوازم و اسبابهای دیگر را هم برای ما فراهم میکند و هر مملکتی که میخواهد راه آهن بکشد اول یک کارخانه تدارک میکند که لوازم کارش را تهیه کند و این در تملک ما هم در هر چیزی مقدم است. در فرانستان هم اول آهن ساختند بعد کارخانه آهن سازی بعد کارخانهای دیگر. حالا ما چون از همه چیز عقب افتاده ایم همه با هم مخلوط شده کارخانه های دیگر را هم که فرمودند از قبیل چرم سازی، بلور سازی، شیشه سازی اینها را اشخاص متفرقه، شرکتها، تجار و مؤسسات و بالاخره دیگران هم می توانند بیآورند و بسازند ولی این مسئله یک چیزی است که امروزه تجار و شرکتها نمیتوانند در آن شرکت کنند و بعقیده بنده و جوش هم در اصل قانون قند و شکر و جای تصویب شده است و بهترین کارهایی است که ما میخواهیم بکنیم و بهترین است که همین وجه را صرف همین کار بکنیم و بنده گمان نمیکنم چیزی در اینباب مانده است که محتاج

بجواب باشد.

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است.

آقا سید یعقوب - بنده با کفایت مذاکرات مخالفم اجازه میفرمائید عرض کنم
رئیس - بفرمائید

آقا سید یعقوب - اصل این ماده همانطور که آقای افشار اظهار کردند و همه آقایان هم تصدیق دارند برخلاف آن ماده ایست که پارسال گذشت. زیرا مجلس رأی داد و تخصیص داد این پول انحصار قند و شکر را برای راه آهن حالا اگر راه آهن کارخانه آهن ذوب کفی لازم داشته باشد و غیرش اشجار بخواهد مربوط باین مسئله نیست. این مخالف با آن ماده است مگر اینکه دولت پیشنهاد کند که آماده لغو شود و این نظریه بنده است حالا اگر آقایان چیز دیگری در نظر دارند خوب است اظهار فرمایند و آن جوابهایی هم که آقای وزیر فواید عامه دادند هیچ جواب آقای افشار نبود. بنده همیشه خواستم توضیح بدهم که بین این لایحه و آن قانونی که پارسال از تصویب مجلس گذشت تناقض هست باید رفع شود وزیر جناب - آن قانون قانون اساسی که نیست تا مجلس حق نداشته باشد آن را تغییر دهد و آن را نسخ کند یک قانون عادی است و چون باین قانون رأی داده میشود و تصویب میشود و متاخر است قهراً آن قانون سابق را نسخ میکنند و این منافاتی هم ندارد

رئیس - رأی میگیریم. آقایانی که مذاکرات را کافی میدانند قیام فرمایند

(جمع کثیری قیام نمودند)

رئیس - اکثریت است. پیشنهاد آقای محمد ولی میرزا (بمضمون ذیل قرائت شد)

در ماده چهار اضافه شود در تحت نظارت متخصص آلمان که برای اینکار استخدام شده است

محمد ولی میرزا - البته نظر آقایان هست که هر وقت يك موادى از این قبیل مواد بمجلس پیشنهاد میشود البته نظر متخصص فنی هم در آن قید میشود و این مسئله در همه جا قید شده است و چون محتاج باین است که نظر متخصصی هم که استفاده شده برای اینکار جلب شود و چون مخصوصاً برای آهن ذوب کفی يك متخصص از آلمان چندی است اجیر کرده ایم البته باید عملیات تحت نظر او باشد و گمان میکنم این مسئله فراموش شده که نوشته شود والا قضیه بدیهی است که باید تحت نظر متخصص باشد نه اینکه دیگری در کار او مداخله کند چون مسؤول او است و برای همین کار استفاده شده و متخصص هم هست لذا باید در اینجا قید شود.

رئیس - آقای افسر

افسر - بنده از این پیشنهاد خیلی تعجب میکنم البته ما متخصص را آورده ایم برای همین کارخانه آهن ذوب کفی و این کاری نیست که اشخاص عادی بتوانند صورت دهند و يك کسی را میخواهد که متخصص باشد. مجلس و دولت هم برای همین کار این متخصص را آورده است و در این قبیل امور جزئی مذاکره کردن مخالف برای اعتماد است که بدوات داده ایم مثلاً ما در اینجا ذکر کنیم درجه آهن ذوب کفی هم باید بتصدیق مجلس شورایی ملی باشد. اینها يك مسائلی است که بنده صلاح میدانم عنوان شود. البته دولتی که طرف اعتماد مجلس است ملاحظه تمام اطراف کار را خواهد کرد و ما نباید اینقدر اشکالات برای دولت درست کنیم اگر دولتی طرف اعتماد مجلس نباشد باید او را برداشت و دولتی که طرف اعتماد باشد باید معین کرد والا این پیشنهادها چه معنی دارد؟

محمد ولی میرزا - دولت که آهن را آب نمیکند

رئیس - دولت چه میگوید؟

وزیر داخله - رأی بگیرید

وزیر فواید عامه - دولت با ذکر متخصص در آینده بدون اسم مخالف نیست البته باید با نظر متخصص باشد رئیس - رأی گرفته میشود باین پیشنهاد. آقایانیکه قابل توجه میدانند قیام فرمایند
(چند نفری قیام کردند)

رئیس - قابل توجه نشد. پیشنهاد آقای عراقی
(اینطور قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم در ماده چهار قبل از کلمه و متوقف بر عملیات راه آهن نخواهد بود نوشته شود همه ساله مبلغ يك میلیون را بودجه کل مملکتی تصویب مجلس شورای ملی میرساند

عراقی - بنده يك قسمت از وقت استفاده میکنم و عرض میکنم مطابق ماده پنج که برای انحصار قند و شکر وضع شده بکوجهی الان در بانک حاضر است و باید بصرف راه آهن برسد و بعقیده بنده آن چیزی که برای کارخانه آهن ذوب کفی میخواهیم خرج کنیم که بفرمائید آقای وزیر فواید عامه برای ما پیچ اتومبیل بسازد این هیچ ربطی بمسئله راه آهن ندارد و يك موضوع علیحده است. این چهار پنج میلیون که در اینجا نوشته چه عیب دارد که تدریجاً در هر سال يك میلیون آن را باین مصرف تخصیص بدهند و هر ساله جزو بودجه مملکتی منظور کنند و بیآورند و از تصویب مجلس بگذرانند و باید عرض کنم اینکه ما حالا يك اعتبار چهار میلیون و نیمی بدولت بدهیم که تا چهار سال دیگر يك کارخانه دائر کنند این مسئله هیچ مربوط باین نیست و آقای افسر میفرمایند چون بدوات اعتماد داریم نباید حرف بزنیم البته ما بدوات اعتماد داریم ولی بخودمان و رفقا ما

بیشتر اعتماد داریم و بعد کلاهی که اینجا هستند بیشتر اعتماد داریم.

وزیر داخله - بنده از پیشنهاد آقای استنباط کرده که این مبلغی را که معین شده جزو بودجه مملکتی دولت منظور ندارد و از محل عایدات عمومی برداشت شود. پیشنهادشان اینطور بود ولی از توضیحی که بعد فرمودند معاوضه شد مقصود این است که از محل الحصر قند و چای در هر سال جزو بودجه مملکتی میآید. بنده تفاوت این را هیچ نمیدانم چیست جز اینکه در عمل ممکن است یک اشکالاتی تولید کنند مثلاً ممکن است چهار پنج ماه اول سال را ما دچار مسئله یک دوازدهم بشویم. حالا بنده نمیخواهم خیلی از یک دوازدهم تنقید کنم و کار بدی هم نیست ولی ممکن است اینطور پیش نیاید و آنوقت اگر ما بخواهیم این پول را که برای یک مصرف خیلی مهمی لازم است جزو عایدات مملکتی منظور کنیم و موافق بگذشتن بودجه بکنیم این سبب اشکال و زحمت تولید خواهد کرد و یک کار غیر عملی است بعلاوه چه فرق میکند که امروز چهار میلیون ونیم برای مدت پنجسال تصویب کنید یا اینکه چهار ساله سالی یک میلیون تصویب فرمائید. این چه تفاوتی خواهد کرد اگر یک نقطه نظر خاصی در این کار بود البته دولت هم قبول میکرد ولی چون یک نظر خاصی در این نیست و تعویقش ما را دچار اشکال میکند از این جهت بنده تقاضا دارم آقای عراقی پیشنهاد خودشانرا مسترد بدارند و همین ترتیبی که در اینجا نوشته رای بگیرند و اینکه فرمودند کارخانه آهن ذوب کئی چه مصرفی خواهد داشت شما مقصودتان که فقط کشیدن خط آهن اولیه و خط اصلی نیست آنچه بعد خطوط دیگر هم خواهید کشید و لوازمات کار زیاد لازم دارید که خیلی میتواند از آهن داخلی خودتان استفاده کنید.

رئیس - رای گرفته میشود. پیشنهاد آقای عراقی آقایانی که قائل توجه میدانند قیام فرمایند.

(چند نفری قیام کردند)

رئیس - قائل توجه شد. پیشنهاد آقای حاج شیخ بیات (مضمون آنی قرائت شد)

ماده چهارم را بقرار ذیل پیشنهاد میکنم:

ماده ۲ - از وجوه عایدات الحصری قند و شکر چهار میلیون ونیم تومان برای ساختن کارخانه قند سازی اختصاص خواهد یافت این طریق که در چهار سال سالی یک میلیون تومان و در سال پنجم پانصد هزار تومان بوسیله متخصص مخصوص در نقاط مختلف ایجاد کارخانجات شود

رئیس - آقای حاج شیخ بیات

حاج شیخ نصرالله بیات - بنده توضیحاتی که لازم بود در موقع مخالفت با ماده چهارم عرض آقایان رساندم و دیگر توضیح جدیدی ندارم

و هم (معاون وزارت فوائد عامه) - راجع این موضوع یک توضیحاتی لازم است خدمت آقایان نمایندگان محترم عرض کنم برای اینکه ممکن است این قبیل پیشنهادها دنباله پیدا کنند در آنها مطالعه و وقت بیشتری بفرمائید و یک نظریه خیلی مرتب تری اتخاذ کنند در اینجا اساساً دو قانون است یکی قانون راجع عایدات قند و شکر و چای و یکی هم قانون راجع براه آهن. یکی مورخه ماه خرداد ۱۳۰۴ و یکی مورخه بهمن همان سال. قانون دومی که راجع براه آهن است در بهمن ماه یعنی چند ماه بعد از آن قانون اولی تصویب شده که در آنجا قید میکنند باید کارخانه آهن ذوب کئی وارد و دائر شود و عمل کنند بنا بر این در اینجا تناقضی که آقایان نمایندگانت محترم خیال میکنند نیست و همچو تناقضی وجود ندارد این قانون بیستم بهمن ماه ۱۳۰۴ است که نوشته قانون اجازه ساختن خطوط اصلی راه آهن و در آنجا تصریح دارد که دولت مکلف است پس از تهیه نقشه مقدماتی برای ساختن راه آهن ترتیبی را که نافع و صرفه نزدیک

تر میدانند پس از تصویب مجلس شورای ملی موقع اجرا بگذارد و مواد اولیه که برای ساختن راه آهن لازم است و تهیه آن در مملکت امکان دارد باید در خود ایران تهیه شود و کارخانه آهن ذوب کئی برای این کار در ایران از ظرف دولت ایجاد شود. ماده سوم هم راجع باین قضیه باز اشاره دارد. این قانون پس از آن قانون اولیه الحصر است پس این اشکالی ندارد و از این مرحله میگذریم و بر میگردیم باصل موضوع. این منحصراً آهن ذوب کئی که آمده چندین راپرت داده که خیلی مهم و خوب بوده و ممکن است بنده راپرت اخیر و را برای مزید اطلاع خواطر آقایان نمایندگان عرض کنم. در اینجا گفته شد که دوازده میلیون برای کارخانه آهن ذوب کئی پیشنهاد کرده است. یکی از پیشنهادات او همین بوده ولی پیشنهاد دیگر اخیراً داده چهار میلیون ونیم بوده است. یک حسابهای هم کرده یک مرتبه ما میخواهیم ریل بسازیم و یک مرتبه سایر چیزها و اسبابهای که مربوط براه آهن است میخواهیم تهیه بکنیم. مطابق احصائیه گمرکی که در اینجا حاضر است در سال گذشته ما تقریباً بیست هزار تن که شصت هزار خروار باشد آهن از خارجه وارد کرده ایم و بطوری که قیمت اینها را برآورد کرده اند سه میلیون و نیم قیمت این واردات میشود. این ترتیب که یک میلیون و کسری از آن قیمت میخ و ریج و مهره و این قبیل چیزها بوده احصائیه گمرکی مال امسال که چند روز است انتشار پیدا کرده همچو نشان میدهد که ما در حدود دو میلیون آهن آلات وارد کرده ایم و تقریباً نسبت بیست سال مقداری کمتر شده. و این تفاوت هم نسبت بواردات و صادرات هر ساله دیده میشود و همیشه هست که گاهی زیاد میشود و گاهی کم. در هر حال ما اگر حصائیه اخیر را مدرک بگیریم دو میلیون آهن وارد میکنیم حالا این کارخانه که پیشنهاد شده با چهار میلیون ونیم وارد کنیم باید دید چه فوایدی دارد. چهار میلیون ونیم در مدت پنج سال پیشنهاد شده بر ترتیب ذیل این کارخانه باین ترتیبی که پیشنهاد

شده در سال اول یک میدهد در آخر سال سوم زهر قبیل آهن میدهد. اواسط سال چهارم فولاد زهر قبیل میدهد و ریلهای سبک میدهد. مخصوصاً امروز بنده با او مذاکره کرده ریلهای بوزن پانزده تنی بدست و پنج کیلو بنا میدهد در سال پنجم یعنی اواسط سال پنجم تمام محصولات فولادی و آهنی را بخواهد داد و این منحصراً روی همین زمینها آخرین پیشنهاد خودش را داده و یک چیز دیگری هم هست که اگر ما حالا این کارخانه آهن ذوب کئی را برای راه آهن تصویب نکنیم مجبوریم مقدار زیادی آهن آلات برای مصرف راه آهن وارد کنیم و این البته اضافه خواهد شد برین مقدار که فعلاً وارد میکنیم و خود این یک موضوع قابل توجهی است. صورت آنرا هم نوشته است که لان بنده ممکن است پیدا کنم و بنظر آقایان رسانم (در این موقع مشغول پیدا کردن ورقه مزبوره شدند) باری حالا چون بنده عجله دارم صرف نظر از پیدا کردن میکنم و بعد ممکن است بنظر آقایان رسانم. در هر حال مقدار زیادی خواهد بود. باز میگردیم همین فکر - ما چندین احتیاج بین کارخانه داریم و اگر بنا شود ما این مبلغ را حالا مصرف کارخانه بکنیم تمام احتیاجات خودمان را باید از خارجه بیآوریم ولی وقتی که این کارخانه را ما دایر کردیم غیر از ریل همه چیز را در سال سوم ما خواهد داد و این بزرگترین مؤسسه خواهد بود که ما بکار میاندازیم و در سال پنجم میتواند ما خیلی کمک بکند و مخصوصاً راجع باین خطوطی که فوق العاده طرف توجه آقایان نمایندگان است ما کمک خواهد کرد. بنا بر این در این قسمت خوب است آقایان موافقت بفرمایند و این راپرت اخیری که منحصراً داده است تصویب بفرمایند آن راپرت های دیگر را هم ممکن است آقایان هر یک میل باشند ملاحظه فرمایند. از طرف دیگر این شخص سه روز در مازندران رفته آنجاها را دیده و تشخیص داده و از قرار اینکه اظهار میدارد درشش فرسخی معدن آهن را

دیده و يك مقداری از آن آهن را هم فرستاده که باید آب کنند و بسنجند بنابراین این مسئله فوق العاده مهم است پس خوب است آقایان این نظر را دور بفرمایند و تصور نفرمایند که این کارخانه که دائر میشود بما کمک نخواهد کرد. خیر. بدردها خواهد خورد.

رئیس -- رای گرفته میشود به پیشنهاد آقای حاج شیخ بیات. آقایانیکه تصویب میکنند قیام فرمایند (عده قلیبی قیام نمودند)

رئیس -- قابل توجه نشد. پیشنهاد آقای ظاهری. (بمضمون ذیل قرائت شد)

پیشنهاد میشود در ماده چهارم سطر اول بعد از که عایدات که انحصار علاوه شود و بعد از لفظ شکر اضافه شود و چای وزیر فواید عامه -- عیب ندارد

رئیس -- این پیشنهاد را قبول فرمودند لازمه برای نیست پیشنهاد آقای ارباب کیخسرو. (بمضمون ذیل خوانده شد)

بند پیشنهاد میکنم ماده چهارم اینقسم اصلاح شود. ماده ۴ -- از وجود عایدات انحصار قند و شکر و چای چهار میلیون و نیم تومان برای ساختن کارخانه آهن ذوب کفی اختصاص خواهد یافت که از آغاز سال ۱۳۰۶ در ظرف پنجسال به مصرف خواهد رسید و متوقف در عملیات راه آهن نخواهد بود.

تبصره -- تحصیل اعتبار مصرف برای هر يك از سنوات مذکوره بموجب لایحه علیحده خواهد بود که تقدیم و بعد از تصویب مجلس شورای ملی اجرا خواهد شد.

رئیس -- آقای ارباب کیخسرو

ارباب کیخسرو -- پیشنهاد بنده تفاوتی که با آن

ماده پیشنهادی دولت دارد اولاً مسئله ذکر (چای) بود که آقایان دیگر پیشنهاد کردند و قبول شد نانیاً موقع شروع کار را معین نکرده بودند که از چه تاریخ شروع میشود همینقدر نوشته اند (پنجسال) از اینجهت بنده

طرف بخرج می آورند اگر مقصود اینست که سالی يك ميليون تومان برای مصرف این کارخانه بخرج بیآورند یا این ترتیب دولت هم مخالفتی ندارد ولی اگر بخواهیم موکول کنیم باینکه هر ساله لایحه يك ميليون در ضمن يك لایحه علیحده بمجلس بیاید و از تصویب مجلس بگذرد این اسباب اشکال است. علاوه چه دلیلی دارد که امروز این خرج تصویب شود دو سال دیگر بشود و هر ساله يك لایحه مخصوص می آید به مجلس این فرقی ندارد پس خوب است خود آقای ارباب موافقت بفرمایند که همین طوری که نوشته شده تصویب شود. اما اینکه فرمودند از آغاز سال ۱۳۰۶ اگر مقصود شروع بعمل است که خوب است آنرا علیحده پیشنهاد بفرمایند و دولت هم موافقت خواهد کرد ولی اگر مقصود این باشد که از اول سال ۱۳۰۶ کارخانه آهن ذوب کفی وارد ایران و دائر شود اینرا تصدیق میفرمایند که مقدور نیست ولی شروع را البته موافقم و اگر علیحده پیشنهاد بفرمایند دولت باین قسمت موافق است

ارباب -- مقصود شروع است. وزیر داخله -- اگر اینطور است دولت موافق است شیروانی -- خوب است دو باره قرائت بفرمایند (مجدداً بشرح فوق خوانده شد)

رئیس -- رای گرفته میشود.

حاج آقارضا رفیع -- مقرر فرمائید تجزیه شود.

تبصره را جداگانه و ماده را جداگانه رای بگیرند

رئیس -- تقاضای تجزیه میفرمائید.

رفیع -- بلی

رئیس -- بسیار خوب -- تجزیه میشود.

رای میگیریم. قسمت اول آقایانی که تصویب میکنند

قیام فرمایند.

(جمع کثیری قیام نمودند)

رئیس -- تصویب شد. رأی میگیریم به قسمت دوم یعنی تبصره آقایانیکه تصویب میکنند قیام فرمایند (اعلیب قیام نمودند)

رئیس -- رأی مشکوک شد و ورقه رأی میگیریم (پس از قبری نامد) معلوم میشود اکثریت بوده است آقای امیر تیمور رأی دادند ولی خودشان را حساب نکرده بودند. حالا رأی میگیریم به مجموع ماده و تبصره

شیروانی -- بنده اصلاح عبارتی پیشنهاد میکنم. گمان میکنم خود آقای ارباب هم موافقت بفرمایند و بعد عبارت اصلاح شود در اینجا که میگوید (و متوقف بر عملیات راه آهن نخواهد بود) عبارت باید معکوس باشد و نوشته شود (و عملیات راه آهن متوقف بر آن نخواهد بود)

ارباب -- بنده بر طبق پیشنهاد دولت اینطور نوشتم.

رئیس -- رای گرفته میشود به مجموع ماده و تبصره پیشنهادی آقای ارباب آقایانی که تصویب میکنند قیام فرمایند (عده کثیری قیام نمودند)

رئیس -- تصویب شد. پیشنهاد آقای شیروانی دیگر مورد ندارد.

چند فقره پیشنهاد شده ولی چون یکساعت و نیم از ظهر گذشته خوب است آقایان موافقت بفرمایند جلسه ختم شود. و عصر یکساعت بغروب مانده دو باره جلسه تشکیل شود.

آقاسید یعقوب -- بنده مخالفم که عصر جلسه تشکیل شود. بجهت اینکه در کمیسیون بودجه ما مبالغی کار داریم خوب است جلسه همان روز بکشیم باشد.

رئیس -- آقای دکتر سنک پیشنهاد کرداند جلسه ختم نشود. لایحه راه آهن تصویب شود بعضی از نمایندگان -- صحیح است.

رئیس - پیشنهاد آقای آقا سید یعقوب .

(مضمون ذیل قرائت شد)

تبصره ذیل را پیشنهاد میکنم (کلیه مصارف که برای کارخانه ذوب آهن مصرف خواهد رسید در تحت نظر و تقفیش مالیه خواهد بود)

آقا سید یعقوب - بنده دو پیشنهاد کرده بودم یکی اینکه تحت نظر رئیس کل مالیه باشد بعد اظهار شد یعنی آقایان فرمودند که در ماده اول مالیه نوشته شده از این جهت بنده پیشنهاد کردم که کلیه مصارف که برای اینکار مصرف میرسد باید در تحت نظر و تقفیش عالی باشد دیگر بنده بنظر دولت است وزیر جنگ - تصور میکنم همان (در تحت تقفیش) باشد بهتر است و کافی است. عبارت (تحت نظر) دیگر لازم نیست زیرا تمام مخارج مملکت تحت تقفیش رئیس کل مالیه است. این یکی هم باشد ضروری ندارد و فرقی نمی کند.

آقا سید یعقوب - قبول میکنم.

رئیس - پیشنهاد اولی دیگر لازم بقرائت نیست:

آقا سید یعقوب - خیر.

رئیس - پیشنهاد آقای رفیع .

(مضمون ذیل قرائت شد)

تبصره ذیل را در ماده چهار پیشنهاد میکنم .

تبصره - هر يك از مأمورین دولت که مشغول خریداری کارخانه آهن ذوب کئی یا لوازم راه آهن میشوند هر حقی که از باب حق الزحمه دریافت کنند در جزو عواید قند و شکر باید محسوب شود. اضافه بر حقوقی که دولت برای آن مأمور معین میکند نباید هیچ عنوان دریافت نماید

رئیس - آقای رفیع

حاج آقا رضا (رفیع) - عرض کنم تمام

زحمات آقایان برای این است که برای عامه مردم يك کارهای مفیدی بشود. تمام زحمات آقایان تمام

این آمد و رفت ها تمام این رای دادنها و بالاخره تمام این اقدامات برای مردم است. همه ماها هم آدم این مردم هستیم در اینجا خیلی سابقه دارد که يك مسأله که در مجلس مطرح میشود و برای مملکت قانون میشود يك اشخاصی از نظر حق الزحمه يك استفاده هائی میکنند که در واقع فرع زیاده بر اصل است. ما باین زحمت يك مالیات گذرانیم برای اینکه فایده ای برای این مردم داشته باشد بین جهت بنده بعنوان تبصره پیشنهاد کرده ام که این حق الزحمه جزو عایدات مملکتی و جزو عایدات قند و شکر منظور شود و خرج خود راه آهن بشود زیرا بالاخره مأمور دولت مستخدم دولت است و از دولت حقوق میگیرند این مأمورین که در اروپا هستند و از دولت و وزارت امور خارجه حقوق میگیرند و کاری هم ندارند بکروزی آنها بصاحبان کارخانجات داخل مذاکره شوند و حرف زنند و يك کاری صورت بدهند. عرض اینست که این وجه حق الزحمه بصرف خود راه آهن برسد و این هیچ عیبی ندارد و چون آقایان رفیقای بنده بعد از این پیشنهاد بنده بکامد الحاقیه پیشنهاد کرده اند بنده پیشنهاد خودم را مسترد میدانم که بهمان ماده الحاقیه که آقایان امضاء و پیشنهاد کرده اند و بنده هم امضاء کرده ام رای داده شود همان را مطرح کنند و رای بدهند و بنده هم همان را قبول میکنم و با تصویب آن نظریه بنده هم تأمین خواهد شد.

رئیس - پیشنهاد ختم جلسه شده است

جمعی از نمایندگان - صحیح است

(پیشنهاد مزبور شرح ذیل خوانده شد)

بنده پیشنهاد میکنم جلسه تا ساعت سه و نیم بعد از ظهر بعنوان تنفس تعطیل شود

رئیس - مخالفی ندارد

جمعی از نمایندگان - خیر

در این موقع یکساعت و نیم بعد از ظهر جلسه برای تنفس تعطیل و بفاصله سه ساعت مجدداً تشکیل گردید

رئیس - پیشنهاد آقای یاسائی راجع ماده چهارم قرائت میشود و رأی میگیریم

(اینطور قرائت شد)

بنده اصلاح ذیل را پیشنهاد میکنم که ضمیمه ماده چهارم اینقانون گردد:

و هر قسمت از ماده دوم قانون بیستم بهمن ۱۳۰۴ و هر چنین ماده نهم قانون نهم خرداد ۱۳۰۴ که به مفاد این ماده متناقض باشد منسوخ است.

یاسائی - بطوریکه آقای آقا سید یعقوب در موقع

مخالفت با ماده چهارم فرمودند ماده چهارم اینقانون به یکی دو ماده از قوانین سابق مربوط است و متناقض است و تقاضای منم خبیلی واضح است بنده عودش را برای تذکر خاطر آقایان میخواهم که معلوم شود: اولاً قانون اجازه انحصار دولتی قند و چای فقره دوم از ماده نهمش این است:

«ب - بقیه عوائد حاصله منحصرأ برای ساختن راه

آهن و احتیاجات مربوطه بان تخصیص داده خواهد شد و صرف آن در غیر ساختن راه آهن و متعلقات آن و همچنین استقراض از داخله یا خارجه باعتبار وجوه مزبوره ممنوع است»

این ماده صریح است که اگر عوائد قند و چای و شکر در غیر مصرف راه آهن و متعلقات آن صرف شود بر خلاف قانون است و مطابق همین قانون ممنوع است یکی دیگر قانونی است که برای اجازه ساختن خطوط اصلی و مهمه مملکت در بیستم بهمن ماه ۱۳۰۴ تصویب شده است. ماده دومش میگوید:

«دولت مکلف است پس از تهیه نقشه مقدماتی برای ساختن راه آهن ترتیبی را که نافع و بصره نزدیک تر میدانند پس از تصویب مجلس شورای ملی بموقع اجرا بگذارد و مواد اولیه که برای ساختن راه آهن لازم است و تهیه آن در مملکت امکان دارد باید در خود ایران تهیه شود و کارخانه آهن آب کئی برای اینکار در ایران از طرف دولت ایجاد شود» اینجا هم تصریح شده است که باید کارخانه آهن آب کئی برای اینکار یعنی برای ساختن ریل و خط آهن از طرف دولت در مملکت

تهیه و ایجاد شود ولی توضیحاتی که آقای وزیر فواید، مدبر مجلس صبح دادند اینطور برساند که این کارخانه برای اینکه ریل برای راه آهن درست کند نیست بلکه یک کارخانه است برای ذوب آهن و چیزهای دیگر و مخصوصاً فرمودند که اگر يك کارخانه که متناسب با عملیات راه آهن باشد بخواهند تهیه نمایند آن کارخانه ورودش برای دولت

مقدور و میسر نیست بعد هم که ریل هر تهیه کرد آن کارخانه دیگر بدرد نمیخورد و بصرف است و خلاصه بطور کلی اینطور رساندند که این کارخانه مخصوص راه آهن نیست و جداست و برای ذوب آهن است در این صورت تصور میکنم تقاضای منم خبیلی بین این دو ماده قانون انحصار قند و چای و ساختن خطوط اصلی مملکت هست از این جهت بنده پیشنهاد کرده ام که آنچه از قوانین گذشته یعنی آن دو ماده که خوانده هر قسمت و هر فقره است که متناقض با مفاد این ماده قانون باشد منسوخ است

وزیر فواید عااه - اساس مطلب را اساساً میشود پذیرفت ولی آن تذکره تقاضای منم خبیلی میفرمایند بین این دو مسئله نیست بجهت اینکه امروز که مریض خودمان نیستیم برای این است که معطل نشویم و وقتان بیخود تلف نشود و الا در همین کارخانه پس از آنکه تمام شد یکمقدار از ریل هائی که باز کار راه آهن خواهد خورد میشود ساخت و شاید هم سازیم با اشیاء دیگر

رئیس - رای گرفته میشود به پیشنهاد آقای یاسائی باینکه از نمایندگان - آقای وزیر قبول کردند وزیر فواید عااه - بل بنده اساساً قبول کرده

(همه نمایندگان)

عضی از نمایندگان - لازم نیست

صرتضی قلیخان بیات - بنده مخالفم با این پیشنهاد

رئیس - بفرمائید

بیات - بطوریکه خود آقای یاسائی ماده نهم را

قرائت فرمودند در آنجا بعد از جمله ساختن راه آهن
می نویسد (و احتیاجات مربوطه بن) و علاوه بر راه
آهن عبارت دیگری دارد بعلاوه این عبارت را خود
مجلس آمده و تفسیر کرده و اجازه تاسیس کارخانه آهن
ذوب کنی را در قانون دیگر بدوات داده است پس همان
مجلس که آن قانون اولی را وضع کرده در مرحله ثانی
هم که قانون دیگری وضع کرده این آهن ذوب کنی را هم
اجازه داده است که احتیاجات دیگر راه آهن را مرتفع
نماید بنا بر این عقیده بنده مخالفی با قانون سابق ندارد
و اینها همان قانونی را که آن مجلس نوشته است ما تأیید
میکنیم و این ماده که حالا تصویب میشود با آن موادی
که فرمودند هیچ تناقضی ندارد

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - بنده گمان نمیکنم در این پیشنهاد
حق داشته باشم حرف بزنم ، اگر جزو ماده است که
عرض کنم
رئیس - بفرمائید

آقا سید یعقوب - اساساً بنده معتقد هستم که این
ماده مخالف است با آن دو ماده قانونی که آقای سائی تذکر
دادند . آقای بیانات توجه داشته باشید - ما باید کاملاً
مواظب باشیم که دست وزراء نزنیم و خودشان
باجتهاد خودشان نگویند که چون این ماده قانون با آن
ماده قرائت مخالفی ندارد پس ما باید فلاطور عمل
نکنیم ، خیر این طور نباید باشد . قانون
گسرداری و تفسیر قانون از مختصات مجلس شورای ملی است
نسخ و وضع قانون از مختصات مجلس است و این هم مسلم
است حالا میآئیم سر مطلب . ما سریحاً در آن قانون
گفتیم که این پول باید صرف راه آهن بشود دیگر
این برای تهیه مقدمات راه آهن نیست .
(همه هم نمایندگان)

آقا سید یعقوب - صبر کنید آقا . اجازه بدهید این

دیگر صحبت متر نیست که بنده اشتباه کرده باشم
عبارت صریح است در اینجا نوشته است برای راه آهن
حالا در این ماده که در این پول را میخواهند اجازه
بگیرند برای تاسیس کارخانه آهن ذوب کنی بعد هم آقای
وزیر فواید عامه یا معاون ایشان درست نظرم نیست
اظهار کردند که این کارخانه اگر برآید بیفتد بعد از هفت
سال هشت سال شاید ...

معاون وزارت فواید عامه - بعد از سه سال

آقا سید یعقوب - بی بعد از سه سال چهار سال در

صورتیکه ریل هم در این کارخانه درست نمی شود برای
راه آهن خیلی خوب پس از سه سال یا چهار سال هم
که باشد این پولی را که مجلس اختصاص داده بود برای
راه آهن حالا دولت میخواهد اعتبارش را بگیرد برای
خرید تاسیس کارخانه آهن ذوب کنی این بقیه تقیض
با آن قانون است (بعضی از نمایندگان - صحیح است)
حالا پیشنهاد شده که مجلس از جهت حفظ احترام قوانین
آن را نسخ کند و این ماده سر جای او بقی بماند هیچ
عیبی هم ندارد ضرر هم ندارد - فقط ما حفظ کرده ایم
حقوق مجلس را در وضع قانون و نسخ قانون و احترام
قانون را هم محفوظ داشته ایم و دست دولت را هم بعد
از این باز نکنیم که هر کجا بپند خودشان قانون را
یک جور تفسیر نمایند - خیر - تمام اختیارات دست
ماست که هر طور نخواهیم قانون را تفسیر و نسخ و وضع نمائیم
وزیر معارف - اجازه میفرمائید -

رئیس - بفرمائید

وزیر معارف - بنده تصور میکنم که پیشنهاد آقای سائی
بموقع باشد - آن عبارتیکه در آن ماده قانون راجع ایجاد کارخانه
آهن ذوب کنی دارد اگر آقایان توجه فرمایند به تعبیریکه
در آنجا شده است تصدیق خواهند کرد که تصریح شده
ایجاد کارخانه آهن ذوب کنی برای کار معدنی یعنی برای
خط آهن بنا بر این اگر ما نخواهیم یک کارخانه آهن ذوب کنی

ایجاد کنیم که منطبق باشد بر آن قانون باید این کارخانه
کارش منحصراً ساختن لوازم راه آهن باشد در صورتیکه
فعلاً این مقصود به نتهائی نیست و کارخانه آهن ذوب کنی
فقط برای ریل و لوازم خط آهن نیست بلکه استفاده های
دیگر هم باید مملکت از این کارخانه بکند و چیزهای
دیگر را هم این کارخانه باید بسازد بن جهت است که ایشان
این پیشنهاد را کردند و صحیح هم هست و قدر نقلش
این است که هیچ ضرری ندارد .

رئیس - رأی گرفته میشود

زوار - یک مرتبه دیگر قرائت شود

(بشرح سابق قرائت شد)

رئیس - رأی میگیریم - به پیشنهاد آقای سائی
آقایانیکه تصویب می کنند قیام فرمایند .
اغلب برخاستند

رئیس - تصویب شد ماده چهارم مرکب از سه قسمت
است - یک قسمتی که آقای ارباب پیشنهاد کردند و رأی
داده شد یک قسمت هم راجع باصلاحی بود که آقای آقا سید
یعقوب پیشنهاد کردند نسبت به تقش مالیه - یک قسمت
راجع است به پیشنهاد آقای سائی که الان رأی دادید
هر سه قسمت الالب قرائت میشود - و رأی جدیدی
میگیریم .

(بر ترتیب ذیل قرائت شد)

ماده چهارم - از وجوه عایدات الخصار قند و شکر و چای
چهار میلیون و نیم تومان برای ساختن کارخانه آهن ذوب
کنی اختصاص خواهد یافت که از آغاز سال ۱۳۰۶ در
طرف پنجسال بمصرف خواهد رسید و متوقف بر عملیات
راه آهن نخواهد بود .

شریعت زاده - بنده تقاضای تجزیه میکنم نسبت
به پیشنهاد آقای ارباب .

رئیس - تجزیه شده در رأی گرفته شده است .

(مجدداً ماده چهارم بشرح ذیل قرائت شد)

ماده چهارم - از وجوه الخصار قند و شکر و چای
چهار میلیون و نیم تومان برای ساختن کارخانه آهن
ذوب کنی اختصاص خواهد یافت که از آغاز سال ۱۳۰۶
در طرف پنجسال بمصرف خواهد رسید - و متوقف بر
عملیات راه آهن نخواهد بود .

تبصره اول - تخصیص اعتبار بمصرف برای هر يك از سنوات
مذکور بمصرف خواهد رسید در تحت تقش مالیه خواهد بود
تبصره سوم - هر قسمت از ماده دوم قانون بیستم
بهمن ۱۳۰۵ و همچنین ماده هم قانون هم خرداد
۱۳۰۵ که با مفاد این ماده مناقض باشد منسوخ است
رئیس - آقای حشمت زاده بن پیشنهاد شد میشود

تبصره دوم - کلیه مصارفی که برای کارخانه ذوب آهن
مذکور بمصرف خواهد رسید در تحت تقش مالیه خواهد بود
تبصره سوم - هر قسمت از ماده دوم قانون بیستم
بهمن ۱۳۰۵ و همچنین ماده هم قانون هم خرداد
۱۳۰۵ که با مفاد این ماده مناقض باشد منسوخ است
رئیس - آقای حشمت زاده بن پیشنهاد شد میشود
رأی گرفت چون مجلس رأی داده رأی میگیریم بن ماده
بترتیبی که قرائت شد آقایانیکه تصویب میکنند قیام فرمایند
(عده کثیری قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد - (خطاب به آقای احتشاه
زاده) اگر بخواهید ماده دیگری پیشنهاد نمائید - منافی
نیست - ماده الحاقیه پیشنهاد حاج شیخ بیات -
بکنفر از نمایندگان - ماده پنجم چه شد ؟

رئیس - ماده پنجم میباید برای آخر

(ماده الحاقیه پیشنهاد آقای بیات بمضمون ذیل قرائت شد)
ماده الحاقیه - هر يك از وزراء و عمال دولت که در
خلاف مقررات این قانون اقدام و یا امر باقده مزبور
نماید بانفصال دائم از خدمات دولتی محکوم خواهد شد
مجازات مزبور با مجازاتهای دیگری که در حدود قانون
مجازات ممکن است مورد حکم واقع شود منافی نخواهد
بود - شریعت زاده - بیات - محمد علی نظام مالی

(همه نمایندگان)

رئیس - آقا سید یعقوب

شریعت زاده - مثل این است که یک چیز تازه بعرض آقایان رسیده باشد و البته همینطور هم هست زیرا که هیچ وقت قوانین این مملکت متضمن یک جزائی برای متخلفین نبوده است این مطلب یک مطلب حساس و مهمی است که باید در قانون قید شود و تصور میکنم که اگر این قانون متضمن یک جزائی برای متخلفین نباشد راه سوء استعمال آن باز میشود - از این نقطه نظر بنده فکر خودم را که با حسن عقیده است و انتظار دارم که آقایان هم موافقت بفرمایند بعرض رساندم و هیچ هم تعجب نکنند خیلی از مواد و قوانینی که طرف علاقه مملکت است باید متضمن جزا باشد و این مطلب بخصوص باید درش رعایت شود یعنی در قانون مجازات متخلفین معین شود - در قانون جزای عمومی که تصویب کمیسیون قوانین عدلیه رسید و خود بنده هم آنجا بودم بالصراحه مجزائی برای این قبیل امور معین نشده از این نقطه نظر بنده این پیشنهاد را کردم و استدعا میکنم آقایان هم با یک دقتی توجه بفرمایند و باین پیشنهاد رای بدهند.

زوار - یک مرتبه هم قرائت شود

(بعدها قرائت شد)

وزیر داخله - بنده اساساً منتظر نبودم که آقای شریعت زاده این پیشنهاد را بفرمایند - برای اینکه هر قانونی که از مجلس شورای ملی بگذرد یک ماده هم در آن قانون راجع به متخلفین آن نوشته شود و مجازاتی تعیین شود این دلیل بر این است که آن قوانین دیگری که وضع شده است اعتبار ندارد در صورتیکه بموجب قوانینی که از مجلس شورای ملی گذشته است (و امروز هم باعتبار خود باقی است و مورد اجرا هم هست) هرگاه یک وزیر یا یک رئیس اداره و هکذا کلیه مأمورین دولتی اگر تخلف از یکی از چیزهاییکه قانون رعایت آنرا ایجاب میکنند نمایند برایشان یک مجازات سخت و شدیدی معین شده ...

شریعت زاده - اینطور نیست

حاکمه وزراء متضمن این قبیل مجزات نیست اصول و عبارات اخیری بروسدور محاکمه وزراء در قانون مجلس معین میکنند ریاضی مجازات ندارد

رئیس - آقای وزیر داخله

وزیر داخله - در قانون مجازات عمومی معین نشده است که اگر یک وزیر در قانون انحصار برخلاف رفتار کرد چطور باید بشود ولی بطور کلی در قانون مجازات نوشته است (قانون حاضر است ملاحظه بفرمائید) که اگر یک وزیر برخلاف وظایف خودش و برخلاف قانون عمل کند مجازات خواهد شد و اگر بقانون ملاحظه کنید این مطلب را خواهید دید.

رئیس - رأی گرفته میشود به پیشنهاد آقای شریعت زاده

آقایان موافقین قیام فرمایند

(معدودی برخاستند)

رئیس - تصویب نشد. ماده الحاقیه دیگر

(مضمون ذیل قرائت شد)

امضا کنندگان پیشنهاد میمائیم که ماده ذیل بعنوان ماده الحاقیه بلایحه راه آهن علاوه شود:

ماده الحاقیه - دولت مکلف است که وسایل نقشه برداری و مقدمات احداث خط راه آهن را از یکی از بنادر خلیج تاپهران در ظرف دو سال اول بعد از تصویب این قانون و هر ساله نقشه سایر خطوط اصلی راه آهن ایران را بر رعایت اهمیت تهیه و برای تصویب بمجلس شورای ملی تقدیم نماید.

ضیاء - کازرونی - عصر انقلاب - امام جمعه شیراز - محقق شیرازی - مدرس - حائری زاده

رئیس - آقای ضیاء

آقایان ابراهیم ضیاء - در اینخصوص بنده توضیح زیادی لازم نمیدانم که بعرض نمایندگان محترم برسانم. آقایان نمایندگان عموماً متوجه احتیاجات مملکت هستند

هیئت محترم دولت هم کاملاً توجه باحتیاجات مملکت دارند راه آهن برای تمام مملکت است و قسمتهایی که در راه آهن دور میزنند ممکن است با بر شوند یا اینکه محصولات آنها آنطوریکه باید و شاید تمام دنیا برسد و اینجهت ممکن است خسارت زیادی متوجه نواحی که دور از راه خط آهن است بشود. از طرف دیگر معاوضه است که دولت با اندازه استعداد مالی که دارد تهیه خط آهن را از محرمه نمایند در جزر دیده و تمام مردم ایران منتظرند که احتیاجاتشان بوسیله خط آهن رفع شود. امضا کنندگان پیشنهاد کرده اند بعد از دو سال از تاریخ تصویب بقانون موجب نقشه برداری و تهیه وسایل استعداد خط راه آهن را از یکی از بنادر خلیج فارس که صلاح میدانند و بناحت و صرفه مملکت است نقشه برداری کنند و همچنین هر ساله نقشه یکی از خطوط اصلی را تهیه کنند و تقدیم مجلس شورای ملی نمایند و مجلس هم تصویب می نماید و همینقدر که استعداد دولت اجازه بدهد در مقام احداث سایر خطوط اصلی هم برآیند و گمان میکنم قبول این ماده الحاقیه یک عنایت و توجه خاصی دهالی اطراف مملکت است و علاوه تخمیلی هم بدولت نخواهد بود.

رئیس - آقای دشتی

وزیر فواید عامه - بکدفعه دیگر مقرر فرمائید پیشنهاد را بخوانند

رئیس - بعد از فرمایشات آقای دشتی قرائت میشود دشتی - عرض کنم: این ماده برای اسکات اشخاصی

که در شیراز و اصفهان آمده اند به تلگرافخانه خوبست ولی از نقطه نظر عمل بهیچوجه فایده ندارد برای اینکه مطابق حساسی که آقای وزیر فواید عامه کردند در مدت ده سال این پول جمع آوری میشود و این پول فقط وافی است که همین خط آهن دائر شود، اگر بخوانید نقشه برای تمام مملکت بکشید اصلاً محل ندارد و علاوه بر این فقط در سال صد هزار تومان دو بیست هزار تومان باید صرف

وزیر داخله - چرا هست اگر جنبه عالی قانون مجازات عمومی را ملاحظه فرموده باشید در آنجا هست بعلاوه چندی قبل در همین مجلس شورای ملی یک طرحی تقریباً با اعضاء هفتاد نفر از آقایان نمایندگان محترم تقدیم شد برای محاکمه وزراء شریعت زاده - منافاتی ندارد. وزیر داخله - کاملاً منافات دارد که در هر قانونی که در مجلس شورای ملی تصویب میشود یک چنین ماده درش گذاشته شود - ممکن است بطور کلی آن قانون محاکمه وزراء را زودتر موافقت کنند بگذرد و در هر موقع که یک وزیر برخلاف قانون مجلس شورای ملی رفتار کرد مجازات شود و الا در این مورد و این قانون بنده هیچ تصور نمیکم اصلاً یک همچو چیزی مورد داشته باشد شریعت زاده - توضیحی دارم

رئیس - آقای زوار

زوار - اساساً مطابق قانون اساسی وزراء در مقابل قانون مسؤل هستند و هر روزیکه بخواهند برخلاف قانون حرکت کنند ابدأ مجلس آنها را بر سمیت نخواهد شناخت پس در اینخصوص این پیشنهاد آقای شریعت زاده را بنده یک چیز زائدی میدانم و جز تضییع وقت چیز دیگری نمیدانم.

شریعت زاده - توضیح نظامنامه ای دارم

رئیس - بفرمائید

شریعت زاده - از فرمایشات آقای وزیر داخله اینطور استنباط میشد که ایشان توضیحات بنده را اینطور معنی کردند که باید برخلاف قوانین موجوده در اینقانون یکماده الحاقیه پیشنهاد شود در صورتیکه بنده توضیحاتم حاکی از این معنی نبود. در قانون مجازات راجع باین قبیل تخلفات مجازات خاصی معین نشده این یکی ثانیاً قانون

نقشه برداری شود و بکخرج بمصرفی است و اتصالاً عملی نیست و فقط یکچیزی است برای اسکات آقایان که در تلگرافخانه هستند از نقشه امروز بنده هم بک تلگراف از بوشهر دشم که تلگراف کرده اند راه آهن را از بوشهر بکشند البته وظیفه هروکیمی هست مصالح خصوصی محل انتخاب خود را در نظر داشته باشد ولی یک وظیفه مقدمه تر و واجب تر از او هست که بتوسیله ایستی منافع کلیه مملکت را در نظر بگیرد و انجام دهد وقتی نمیشد در ایران یکخط آهن کشیده شود باید دید کدام خط از نقطه نظر منافع اوضاع سیاسی و اقتصادی مملکت نسبت است و الا اگر بنا باشد که بگوئیم داد و بیداد میکنند خیلی بد و برخلاف مصالح مملکت است

رئیس -- پیشنهاد دیگری هم شده است که مفاد آن پیشنهاد هم مربوط به پیشنهاد اولی است آنرا هم قرائت می کنیم بعد تکلیفش در ثانی معلوم می شود (بشرح ذیل قرائت شد)

ماده الحاقیه ذیل را پیشنهاد میکنیم

ماده الحاقیه -- دولت مکلف است پس از تصویب این قانون در ظرف دو سال سایر خطوط اصلی راه آهن ایران را بتوسیله متخصصین فنی نقشه برداری نموده و با رعایت اهمیت هر یک متدرجاً برای تصویب تقدیم مجلس شورای نماینده شیروانی -- محمد ولی میرزا -- میر ممتاز -- محمود رضا -- معتمد التوایه

رئیس -- چون این پیشنهاد جامع تر است اول باید تکلیف این پیشنهاد معلوم شود بعد پیشنهاد اولی آقای شیروانی شیروانی -- چون این پیشنهاد را وقتی که بنده از خارج بکامک آقایان رفقا تهیه میکردم آقایان وزراء هم در این باب مشورت کرده و موافقت هم فرمودند و دلایلی که آقای دشتی آوردند تصور میکنم یک قدری ضعیف بود اولاً مطابق مذاکراتی که با متخصص نقشه برداری شده نقشه که قبلاً در نظر است که بیجرحند

عملی نمایند حداکثرش ششماه وقت لازم دارد و با چهار دسته متخصص و نقشه بردار هائی که دارند و تقسیم میکنند بنقاط این راه شاید بیش از ششماه طول نکشد این شخص و سایر متخصصین و متخصصین ایرانی هم که ضمیمه آنها خواهد شد برای سه سال استفاده میشوند کار آنها فقط نقشه برداری است. قانونی هم که در دوره پنجم وضع شده است برای نقشه برداری تمام خطوط اصلی ایران است بنده نمیدانم اگر بک و دیگری در عین حال که مصالح عمومی مملکت را در نظر دارد مصالح موکلبین خودش را هم رعایت کند چه ایرادی دارد آنکه ایشان اینرا بک ایرادی فرض کرده اند بنده در درجه اول (چنانچه عرض کرده) مصالح مملکت را در نظر میگیرم و در درجه دوم مصالح سه چهار میلیون اهالی جنوب را که موکلبین بنده هم جزء آنها هستند. اهالی جنوب یا اهالی شمال وقتی حساب کنیم نسبت بین خطی که امروز خط اصلی است و کشیده میشود بک سهمی میدهند. اهالی آذربایجان هم بنظور اهالی غرب هم میدهند. اهالی شمال هم میدهند اهالی مرکز هم میدهند. این پول که داده میشود از تمام مملکت است پس باید در تمام مملکت هم راه آهن کشیده شود بنده نمیدانم متخصصین را که ما برای نقشه برداری استخدام کرده ایم پس از آنکه فراغت پیدا کردند از کار این خط اصلی که حالا در نظر گرفته شده و وقت داشته باشند که سایر خطوط اصلی مملکت را نقشه برداری کنند و با رعایت الاهم فلاهم برای تصویب متدرجاً در ظرف دو سال به مجلس بیاورند چه ضرورت نسبت بین لایحه با این خط اصلی که آقایان در نظر دارند خواهد رسانید؟ بنده تصور میکنم که آقای دشتی هم در این باب مخالفت شدیدی نداشته باشند نظرشان چنین بوده که این ماده شاید اطمنانی بسازد داشته باشد در صورتیکه اینطور نیست پس از آنکه متخصصین کارها بشان برانجام کردند در ظرف دو سال متدرجاً خطهای اصلی که نظرشان است بتوسیله نقشه برداری

میکنند و برای تصویب هم بمجلس شورای ملی میفرستند بنده تصور نمیکنم که هیچ ضرورتی داشته باشد واستدعا میکنم آقای دشتی هم موافقت بفرمایند

رئیس -- آقای وزیر فواید عامه

وزیر فواید عامه -- سایر خطوط آهن ایران را دولت بطور الاهم فلاهم در نظر گرفته است و روی نقشه که متخصص کشیده اگر ملاحظه کنید بک خطی طرف آذربایجان کشیده بک خطی طرف خراسان کشیده که بعد از آنکه از این خط فارغ شدند بخطوط دیگر بپردازند حالا بعد از ششماه با دو سال یا سه سال اینرا بنده نمیتوانم قول بدهم ولی میتوانم بگویم که نقشه این خط که تمام شد این متخصص بپردازد بنقشه خطوط دیگر مملکت و بروند سر آن خط انشاءالله اگر فرصت باشد و وسایل در دست باشد البته این کار را میکنند البته این متخصصین اینجا که کارشان تمام شد متخصصند و اجیر هم هستند میروند در خط دیگر کار میکنند و تصور نمیکنم بیش از سه سال هم طول بکشد

شیروانی -- در ماده الحاقیه دو سال سه سال بشود

رئیس -- سه سال؟

شیروانی -- بلی

ضیاء -- ما هم موافقت میکنیم با همین پیشنهادیکه هیئت دولت قبول کردند

رئیس -- این ماده الحاقیه ماده پنجم میشود رای

میگیریم

یاسائی -- بگمرتبه دیگر قرائت شود

(مجدداً قرائت شد)

رئیس -- رای میگیریم

دشتی -- بنده پیشنهاد دارم اجازه میفرمائید

رئیس -- راجع بچه

دشتی -- راجع باصلاح ماده الحاقیه.

رئیس -- پیشنهادی رسیده قرائت میشود.

(مضمون ذیل خوانده شد)

بنده ماده الحاقیه را بطریق ذیل اصلاح و پیشنهاد میکنم ماده -- بلافاصله پس از اتمام نقشه راه مزبور دولت مکلف است بتوسیله متخصصین نقشه خطوط دیگر راه آهن ایران را با رعایت الاهم فلاهم تهیه و برای تصویب بمجلس شورای ملی پیشنهاد نمایند.

(احتشام زاده)

رئیس -- آقای احتشام زاده

احتشام زاده -- بطوریکه آقای وزیر فواید عامه توضیح دادند متخصصینی که استخدام شده اند اول باید نقشه این راه را تهیه کنند و پس از آنکه از تهیه نقشه این راه فراغت حاصل کردند بک مدتی از کمترانشان باقی است و ما هم احتیاج داریم خطوط دیگری را در آتیه با تهیه وسایل بکشیم و البته برای قسمت راه آهن باید قبلاً نقشه آن تهیه شود. بین جهت بنده پیشنهاد کردم پس از آنکه متخصصین از ترسیم نقشه این راه فراغت حاصل کردند با رعایت الاهم فلاهم بلافاصله خطوط دیگر راه آهن ایران را بترتیب نقشه برداری نمایند و تقدیم مجلس کنند.

رئیس -- آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب -- من توجه میدهم آقای احتشام زاده را باینکه در ماده الحاقیه که ما پیشنهاد کردیم مخصوصاً مدتی را معین کردیم که در ظرف سه سال دولت مکلف باشد در تمام جنوب و شمال و شرق و غرب نقشه بکشد و از بیاناتی که آقای وزیر فواید عامه یا آقای معاون صبح فرمودند در عرض چهار ماه یا شش ماه متخصصین نقشه این راه را تمام میکنند و ما آمدم و ظرف مدت قرار دادیم که در ظرف سه سال این را تمام کنند.

حالا شما بیائید و وقت غیر معینی را اینجا تعیین میکنید چه داعی داریم بعد از اینکه ما دولت را مکلف کردیم در واقع این يك فشاری است بدولت که حتماً در ظرف سه سال اینکار را تمام کرده باشد. از آنطرف آقای دشتی يك چیزی فرمودند. آقا اگر دیشب بودید در تلگرافخانه. میدید که اهالی جنوب چه فشار هائی میآوردند. حالا ولو اینکه میدانیم دولت اینقدر پول ندارد ولی باید مردم را امیدوار کرد و خیالشان را راحت کرد نه اینکه مملکت را انقلاب کنیم. باید بگوئیم ما دولت را مکلف کردیم. شما که موافق الدوله اید اما بنده که مخالف میگویم دولت مکلف است در عرض سه سال نقشه تمام ایران را بردارد. این چه ضرری دارد؟ رئیس -- آقای وزیر چه میفرمایند؟

وزیر فواید عامه -- این پیشنهادها هر دو اش. اولی دومی به عقیده بنده صحیح است هر کدام را مجلس قبول کند. بنده نمیتوانم تشخیص بدهم (خنده نمایندگان)

رئیس -- رای میگیریم به پیشنهاد آقای احتشام زاده آقابانیکه تصویب میکنند قیام فرمایند (عده قلیل قیام نمودند)

رئیس -- تصویب نشد. پیشنهاد آقای دشتی. (باین ترتیب خوانده شد) بنده پیشنهاد میکنم ماده الحاقیه اضافه بشود در صورتیکه مستلزم مخارج جدیدی نباشد. دشتی رئیس -- بفرمائید

دشتی -- يك ضرب المثلی است که میگویند با يك اگر میشود باریس را در بطری جایی داد، آقای شیرازی اظهار فرمودند چه ضرر دارد؟ مهندس ما بیکار میماند و ما باید تا جهة پول بدهیم، اگر این طور باشد بنده هم تصدیق میکنم ضرر ندارد. فرض بفرمائید مهندسین ما بعد از پنج

ششماه کارشان تمام شد و از کمتر ایشان هم مدتی باقی است بآنها تکلیف میکنند که بروند سایر جاها را نقشه برداری نمایند ولی در ماده نوشته دولت مکلف است. و دولترها مکلف میکند در صورتیکه ممکن است مهندسین حقیقه تا سه سال مشغول این کار باشند آنوقت دولت مکلف خواهد بود برای ترسیم نقشه سایر خطوط مهندسین جدیدی استخدام کند و مبالغی هم پول خرج کند که سایر خطوط را نقشه برداری کنند در صورتیکه محل خرج آنرا ندارد. ممکن است دو کورور پول خرج کنند و نقشه برداری نمایند در صورتیکه معلوم نیست آیا پس از ده دوازده سال دیگر پول گیرشان میآید که آن خطوط را راه آهن بکشند یا نه و آیا بعد از کشیدن این خط اوضاع اقتصادی و تجارتي و سیاسی ایران اقتضا دارد که آن خطوط کشیده شود یا نه که نقشه اش را از حالا بردارند اگر این پیشنهاد را که بنده کردم قبول کنند مقصود آقای شیروانی هم حاصل میشود یعنی آن (اگر) درس ذکر شود آنوقت این مهندسین در صورتیکه از کار خودشان فارغ شدند البته شروع بنقشه برداری خطوط دیگر خواهند کرد.

رئیس -- گمان نمیکنم بهمچو پیشنهادی بشود رای گرفت مع ذلك اول بقسمت اول رای میگیریم این هم چون انضمام فرعی است باصلی بعد رای میگیریم اصل پیشنهاد قرائت میشود. (بمضمون ذیل قرائت شد)

ماده پنجم -- دولت مکلف است پس از تصویب این قانون در ظرف سه سال سایر خطوط اصلی راه آهن ایران را بوسیله متخصصین فنی نقشه برداری نموده و با رعایت اهمیت هر يك متدرجاً برای تصویب تقدیم مجلس شورای ملی نماید

رئیس -- آقابان که ماده پنجم را باین ترتیب تصویب میکنند قیام فرمایند (عده کثیری قیام نمودند)

رئیس -- تصویب شد.

شیروانی -- بنده با پیشنهاد آقای دشتی مخالفم رئیس -- بفرمائید

شیروانی -- با آن فرمایشی که آقای وزیر فرمودند که اساساً خطوط اصلی معین شده است و این مستخدمین هم استخدام شده اند برای اینکه آن خطوط اصلی را نقشه برداری کنند. بنده تصور میکنم يك خرج مسلم نابی باشد این خرج را ممکن است در ظرف یکسال کرد ممکن است در ظرف چهار سال هم کرد که دو نفر متخصص نقشه برداری اسباب و لوازم خود را بردارند بروند در این مملکت بواش بواش.

افسر -- پیاده

شیروانی -- بلی بفرمائید آقا پیاده هم بروند نقشه برداری کنند ولی نسبت بمدت يك حقوقی تعلق خواهد گرفت باین نقشه برداری. همین خرج را ممکن است در ظرف یکسال کرد و همان نقشه را که آن دو نفر در ظرف چهار سال بردارند بدست چند دسته از متخصصین دیگر یکساله برداشته شود، ما يك خطوط اصلی را در نظر گرفته ایم و دولت هم معین کرده است بطوریکه فرمودند متخصص فعلی هم موافقت کرده است یعنی گفته است در درجه اول این خط که امروز مورد تصویب مجلس است ساخته شود و بعد ها باید این خطوط اصلی هم حتماً نقشه اش برداشته شود ولو مستلزم خرج زیادی باشد مجلس هست و دولت می آید اجازه خرج آنرا میگیرد عده از نمایندگان -- صحیح است

رئیس -- رای بکیریم باین پیشنهاد؟

دشتی -- بلی. رد بشود چه اهمیت دارد.

رئیس -- آقابانی که این پیشنهاد را تصویب میکنند قیام فرمایند

(عده قلیلی قیام نمودند)

رئیس -- تصویب نشد. آقای محقق پیشنهاد چندبعضی خوانده شود بعد از گذشتن این ماده؟ محقق -- نظر بنده نامین شد.

رئیس -- پیشنهاد آقای محمد ولی میرزا چطور؟

محمد ولی میرزا -- نامین شده است. مسترد میکنم

رئیس -- ماده الحاقیه دیگر.

(بمضمون ذیل خوانده شد)

ماده الحاقیه ذیل پیشنهاد میشود:

ماده الحاقیه -- اعلان مناقصه باید در تمام مملکتی که کارخانه جات تهیه لوازم ساختمان راه آهن دارند بوسیله سفارتخانههای ایران در جرائد محلی منتشر شود مدت مناقصه نباید کمتر از شش ماه بوده باشد و حقوق کمیسیون که در موقع خرید لوازم راه آهن معمولاً منظور میشود باید ضمیمه سرمایه اختصاصی راه آهن بشود. شیروانی -- رضا (رفیع) -- محمود رضا -- حسن اسفندیاری

رئیس -- آقای شیروانی

شیروانی -- اگرچه نظیر این پیشنهاد را آقای رفیع فرموده بودند و توضیح کافی هم داده شده است ولی بنده هم چند کلمه اضافه میکنم شاه مایل است که راه آهن کشیده شود و خیلی هم عجله دارند. مجلس هم همینطور این میل را دارد و میخواهد راه آهن کشیده شود دولت هم این عقیده را دارد و میخواهد هر چه زودتر کشیده شود ملت و مملکت هم همه انتظار این موهبت عظمی را دارند مخصوصاً آقای وزیر و وطن پرست فواید عامه هم مایلند که در وزارت ایشان این افتخار را ایشان ببرند و حقا هم این افتخار حق ایشان که در این راه يك قربانی بزرگی داده اند و فامیل ایشان است اما آقابان البته میتوانند فرض کنند که يك اشخاصی با دسته جانی از خارج و داخل (چه میریزند توی مملکت

ما و چه در اینجا هستند) منتظر و منتظر اینچنین فرصتها هستند که يك همچو موقعی پیش بیاید و یکسالی شش میلیونی در بست پیدا شود و اطراف این پول که تمام مملکت از شخص اول پادشاه تا آخرین فرد مملکت مایلند بتوسط آن راه آهن کشیده شود در اطراف آن يك استفاده هائی بنمایند ماباید راه این استفاده را بنندیم اینطوریکه بنده صبح بنظر آمد سه مدخل برای این دخل بنده فکر کردم که ممکن است وجود داشته باشد یکی طرز گذاشتن مناقصه ممکن است چند تا اعلان خطی مثلاً درب مسجد شاه و توی خیابان لاله زار چسبیده شود و بگویند مناقصه گذاشتیم یا اینکه در یکی از روزنامههای محلی خودمان هم که شاید چهارهش تا هشتاد و پنج اعلان کنند ولی این مناقصه نیست باید رقابت تمام کارخانجات و سرمایه داران دنیا را در مقابل هم دیگر ایجاد نماییم این راهش نیست راهش این است که ما بوسیله نمایندگان خودمان عملاً درجراید هر مملکتی که در آنجا لوازم راه آهن را میسازند اعلان کنیم در تمام دنیا تمام کارخانجات بفهمند که ما میخواهیم مناقصه يك لوازم و وسائلی برای راه آهن خریداری کنیم يك راه دیگر مدت مناقصه است یکوقت ما می بینیم فلان کمپانی بلژیکی که از تمام کمپانی ها ارزانتر ممکن است لوازم راه آهن بما بفروشد دوازده ساعت بعد پیشنهادش میرسد و میگویند متأسفانه دوازده ساعت قبل از این دریا کتھا باز شد و وقتش گذشت هر چه میگوید آقا این يك میلیون تفاوت دارد می گویند نه وقتش گذشته مملکت ما حالا هم که وسایل نقلیه ندارد و راهش دور است و با دنیا دست نداریم باید مدت را بقدری زیاد کنیم که دیگر مطمئن باشیم در ظرف آمدت همه جا این اعلان منتشر شد و همه فهمیده اند البته اگر آمدت منقضی شده ما نباید دیگر ترتیب اثر به پیشنهاد بدهیم این است که بنده پیشنهاد کردم و يك عده از آقایان هم موافقت کردند که مدتش شش ماه باشد يك چیز دیگر هم اینجا هست که البته امیدوارم پیش

نیابدولی اصولاً معمول است در تمام کارخانجات و مؤسسات اروپائی حتی در بودجه و جمع و خرج و محاسبه شان يك وجهی بعنوان حق الزحمه حق دلالی یا حق کمیسیون هر اسمی رویش بگذارید که مشروع هم هست .
بکنفر از نمایندگان - دزدیست

شیروانی - خیر این موضوع در تمام دنیا معمول است و این يك حقی است برای آنکسی که سر معامله را بهم می آورد - حالا این يك خیالی است اگر ممکن باشد يك همچو وجهی بطور حق دلالی و حق الزحمه داده شود بانکسی که سر معامله را بهم می آورد آنچه باید مال ملت باشد و بسرمایه اصلی یعنی همان پولیکه راه آهن را ایجاد میکنند اضافه شود لهذا بنده این پیشنهاد را کردم و امیدوارم آقایان هم موافقت بفرمایند.

رئیس - آقای بیات

مرتضی قلیخان (بیات) - بنده موافقم

رئیس - آقای رفیع

رفیع - بنده هم موافقم -

رئیس - آقای بامداد

بامداد - موافقم

رئیس - مخالفی ندارد؟

(گفتند خیر)

رئیس - آقای وزیر معارف .

وزیر معارف - بعقیده بنده این پیشنهاد باید توضیح

شود اگر نماینده دولت ایران بخواهد حق کمیسیون بگیرد حق با پیشنهاد کنندگان است ولی يك دلالی که واسطه است بین دولت ایران و کارخانه او اگر بخواهد حق کمیسیون بگیرد او که جزء مستخدمین ایران نیست بنا بر این عبارت مجمل است و باید اصلاح شود .

رئیس - يك اصلاحی هم از طرف آقای احتشام زاده

راجح بابنامه شده است قرائت میشود .

(بشرح ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم در ماده الحاقیه بعد از عبارت

ششماه نوشته شود (پس از انتشار اعلان)

رئیس - آقای احتشام زاده .

احتشام زاده - در این ماده ابتدای مدت ششماه

معین شده لهذا بنده خواستم معین شود : از روز

انتشار اعلان ...

شیروانی - صحیح است قبول میکنم ولی بطوریکه

عبارت خراب نشود

رئیس - ماده الحاقیه قرائت میشود .

(اینطور خوانده شد)

ماده الحاقیه - اعلان مناقصه باید در تمام ممالکی

که کارخانجات تهیه لوازم ساختمان راه آهن دارند بوسیله

سفارتخانههای ایران در جراید محلی منتشر شود مدت

مناقصه نباید کمتر از شش ماه پس از انتشار اعلان بوده

باشد و حقوق کمیسیونیکه در موقع خرید لوازم راه آهن

معمولاً منظور میشود باید ضمیمه سرمایه اختصاصی راه

آهن بشود .

رئیس - رای گرفته میشود باین ماده که ماده

شش میشود آقایانیکه تصویب میکنند قیام فرمایند .

(اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد . پیشنهاد آقای اعتبار

اعتبار - دیگر مورد ندارد مسترد میکنم .

رئیس - ماده هفت قرائت میشود

(اینطور قرائت شد)

ماده هفتم - وزارتین فوائد عامه و مالیه مأمور

اجرای این قانون میباشدند

رئیس - مخالفی ندارد؟

(گفتند خیر)

رئیس - پیشنهادی از طرف آقای شیروانی رسیده

است قرائت میشود .

(بشرح ذیل قرائت شد)

ماده هفتم بطریق ذیل پیشنهاد میشود .

وزارتین فوائد عامه و مالیه هر يك در حدودوظایف

و اختیارات خود مأمور اجرای این قانون میباشدند

رئیس - مخالفی ندارد؟

(گفتند خیر)

رئیس - رأی میگیریم ببنامه آقایانیکه موافقت قیام

فرمایند .

(اکثر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد .

شریعت زاده - يك ماده الحاقیه هم بنده و يك

عده دیگر از آقایان پیشنهاد کرده بودیم

رئیس - در آن پیشنهاد چون اسمی از اشخاص

برده شده بود مجلس که رای داد ممکن است آن اشخاص

معذور باشند و نتوانند قبول کنند و برای حیثیت مجلس

خوب نیست گمان میکنم صرف نظر بفرمائید بهتر است .

شریعت زاده - بسیار خوب

رئیس - شور در کلیات است . مخالفی ندارد؟

آقای آقا سید یعقوب - بنده مخالفم .

رئیس - بفرمائید .

آقا سید یعقوب - لایحه راه آهن با این موادیکه

در مجلس اصلاح شد گذشت و امیدوارم انشاءالله این

لایحه راه آهن بطوریکه بنده تصور کردم نباشد و باهمان

نظر پاکی باشد که آقایان موافقین در نظر گرفته اند

ولیکن بنده ناچارم عرایض خودم را عرض کنم و

متوجه باشم بانسکه چه ترتیبی خواهد شد اول مخالفت

بنده با این لایحه این بود که تقاضا کردیم خواهش کردیم

الناس کردیم که این لایحه بقید دوفوریت نباشد و بفوریت در مجلس نیاید يك مسئله که تقریباً نصدت سال است در ابران محل صحبت واقع شده است بنده به بعضی از تواریخ مراجعه میکنم میبینم از زمانی که میرزا ملکم خان در اینجا مشغول اینمطالب بوده است مسئله کشیدن راه آهن از رشت بتهران و همچنین از محرم بخرم آباد و بروجرد از آثار بخیکه ابران گرفتار يك جنگهای خونینی بوده است این صحبت ها در بین بود يك جنگ بین المللی واقع شد و حقیقهً يك حکومت دموکراسی در دنیا واقع شد و آن چنگال خونین از میان رفت معذک بنظر بنده نظریات سابقه هنوز در بین هست نظر بنده در این راه این بود که این راه آهن بکطوری باشد که دو دریا را بهم وصل کند و بطور آزاد تجارت ما از بحر خزر بدریای خلیج فارس و بحر عمان متصل باشد بدیخانه آن چیزی که امروز در اینجا صحبت شد و آقای مدرس هم بیان کردند که در يك مبداء آن خور موسی یا محرم بود بنده که نرفته ام بالاخره آن راه متصل نشد بانجائی که ما عقیده داشتیم. عقیده بنده این بود که این راه یکطرف او چاه بهار یا بندر عباس باشد که سریعاً و بدون دغدغه خاطر این راه متصل بدریای آزاد باشد و در خلیج گرفتار نباشد نشد و باز دو مرتبه رفته است در محرم یا خور موسی که بعد برویم و بندر در آنجا بسازیم باز هم من امیدوارم که تمام آقایان موفق شوند و این خیالات بنده خیالات واهی باشد و در آنجا هم آزاد باشیم. مسئله دیگر این است که خود آقایان وزراء و آقایان نمایندگان اطلاع دارند که جنوب ایران که يك قطعه معظم بلکه میتوانم عرض کنم نصف ایران است بکلی از آثار تمدن دور هستند در مرکز هم توجهی بجنوب نمیشود آثار تمدن و آثار ترقی در جنوب نیست حتی در مسئله راه شوسه آقای وزیر فوائد عامه اینجا هستند سؤال کنید. این همه مخارجی که شما در شمال کردید در غرب کردید چند يك این مخارج را در جنوب کردید

راه از شیراز ناصهان از شیراز ببوشهر از بوشهر به بهبهان تمام این راهها همآهائی است که هزار سال قبل از این بوده است و دولت ابتدا توجهی باینها نکرده است هر چه هم فریاد میزنیم میگویند بودجه کم است. چه شده است که برای طرف جنوب کم است ولی برای جاهای دیگر کم نیست؟ آقای دشتی میفرمایند بوحدت ملی ضرر میخورد! بوحدت ملی ضرر میخورد که تمام منافع جنوب باید اینجا مصرف شود و جنوب بی بهره بماند؟ بنده وحدت ملی را در این میدانم که منافع مرکز نسبت بنام ولایات علی السویه باشد. ابتدا در جنوب کاری نکرده اند از این کلنل موریس تحقیق کنید و بیهینید راههای جنوب چه حالی دارد در قصبات و دهات و شهرهای فارس راه خوب هیچ نیست از شیراز بشیراز از اصطهبانات بشیراز ابتدا راه نیست حالا هم که صحبت راه آهن میشود ابتدا اسمی از جنوب نیست. بیاناتی آقای شیروانی و آقای مدرس فرمودند و بنده هم بسهم خودم عرایضی کردم و قبول نشد. ماده چهارم این لایحه ماده ای بود که نه کروور تخصیص داده شده بود برای ذوب آهن و گذشت در صورتیکه بکنفر از آقایان نمایندگان که خیلی مطلع بود بطور تحقیق بیان کرد (با آقایان وزراء هم عرض کردم) که این يك کار بیفایده ایست که يك پولی که برای يك مصرف بخصوصی است مابینیم و بمصرف آهن ذوب کنی که شاید صد يك پولش هم گرمان نمیباید برسانیم مگر اینکه ما اجازه بدهیم برای ذوب آهن اعلان مناقصه کنند و بدینا اطلاع بدهند که کپانیها بیایند و این کارخانه را در اینجا ایجاد کنند والا مابقوه خودمان باین سرمایه قلیل نمیتوانیم این کار را بکنیم این است که این لایحه مشتمل باین نقائص است که عرض شد و از جهة اشمال باین نقائص بنده مخالفم و رأی نمیدهم

جی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

شیروانی - بنده راجع برای عرض داشتم.

رئیس - بفرمائید

شیروانی - عرض میکنم صبح در موقعیکه پیشنهاد آقای مدرس مطرح شد اینجا يك اظهاراتی شد که باید تذکر داده شود که بعد از پیشنهاد آقای نوربخت تصریح شد که محل شروع راه خور موسی است و در برانتر گذاشته میشود (محرره) اینرا مجلس رای داده است و آن مذاکراتی که در اطراف این قضیه شده است در رای مجلس نائبری نخواهد داشت.

رئیس - خور موسی بود و در بین الهالین محرمه نوشته شده بود آقای وزیر فوائد عامه ابراد کردند محرمه از بین الهالین بیرون آمد و همینطور هم رای گرفتیم پیشنهاد شده بود با ورقه رای گرفته شود رأی میگیریم آقایانی که موافقتند اوراق سفید میدهند.

(اخذ و شماره آراء بعمل آمده هشتاد و نه ورقه

سفید تعداد شد)

اسامی موافقین - آقایان شیخ علی دشتی - میرزا حسین خان دادگر - کی استوان - احتشامزاده - میرزا علیخان خطیبی - محمود رضا - دکتر سنک - میرزا حسنعلیخان فرمند - میرزا سید علی - مرتضی قلبیخان بیات - امیر حسینخان ایلخانی - میرزا سید احمد بهبهانی - میرزا سید مهدی (معتمد التولیه) - میرزا هاشم آشتیانی - میرزا محمد تقی بهار - آوانس خان مساعد - حاجی شیخ عبد الرحمن صالحی - حاجی میرزا مرتضی - ثقة الاسلام بروجردی - شیخ الاسلام ملابری - حاج اسدالله زوار - میرزا ابراهیم امام جمعه اهر - ابوالحسن خان ثقة الاسلامی - حاج سید عبدالعلی طباطبائی دببا عباس میرزا فرمانفرمایان - هاشم آقا ملک مدنی - میرزا حسینخان جلایی - سید زین العابدین فومنی - شریعت زاده - میرزا محمد علی خان نظامی - محمد علی میرزا دولتشاهی - حاج آقا رضا رفیع - میرزا عبد الله خان رنوق - میرزا حسن خان اسفندیاری - حاج علی اکبر امین - سید حسین آقایان - میرزا عبد الله باسائی - میرزا

علی خان حیدری - میرزا سید احمد خان اعتبار - میرزا عبدالباقی - بنی سلیمان - لطف الله خان لبقوانی - میرزا علی حقنویس - آقا زاده سبزواری - محمد آخوند - ملک ابرج پور تیمور - افسر - سلطان محمد خان عامری - آقا رضا مهدوی - اعظمی - محمد تقیخان اسعد - میرزا حسین خان وزیر - مفتی - عطاء الله خان دلیزی - معظمی وکیلی طباطبائی - بهراب خان ساکینیان - کیخسرو شاهرخ - اسکندر خان مقدمه - آقای امیر اسدالله خان عامری - میرزا یوسف خان عدل - میرزا حسن خان ابراهیمی - میرزا عبدالحسین - ملک آرائی - دکتر رفیع خان امین - نصرت الله خان اسکندری - نوربخت - میرزا ربیع خان جهانشاهی - دکتر لقمان - آقا علی زارع - سید جواد محقق - ذوالقدر - فرهمند - حیدر قلی میرزا حشمتی - دیوان بیکی - فهیمی - دکتر هادی ظهیری سید ابراهیم ضیاء - سید کاظم زردی - میرزا اسمعیل خن نجومی - افشار - زعیم - میر ممتاز - نگهبان - محمد ولی میرزا - ذبت - فرشی - حائری زاده - حاج آقا اسمعیل عراقی

رئیس - عده حضار ۹۴ تا ۸۹ رای تصویب شد. ماده دوم که بری شب رای داده شد يك اصلاح عبارتی لازم دارد، لفظ (خرید) در دو جا باید نوشته شود در يك جا نوشته شده. باید اضافه شود. ماده قرائت میشود.

(بشرح ذیل خوانده شد)

ماده دوم - بدولت اجازه داده میشود که لوازم ساختن راه آهن مزبور . . . .

رئیس - باید خرید لوازم نوشته شود

(بقیه ماده نیز بقرار ذیل خوانده شد)

و خرید مصالح راجعه بان را اعم از اینکه در داخله یا خارجه باید تهیه شود پس از اعلان مناقصه مطابق قانون محاسبات عمومی بتوسط شرکتهای ساختمانی خارجه با داخله که شرایط آنها بیشتر مقرون بصرفه و صلاح

قانون

اجازه ساختمان راه آهن مابین خورموسی و بندر محمد و بندر جزر

مصوب ۴ اسفند ماه ۱۳۰۵

ماده اول - مجلس شورای ملی بدوات اجازه میدهد که خط راه آهن مابین خورموسی و بندر محمد و بندر جزر را از طریق همدان - طهران در امتداد خطی که از طرف مهندسين دقیقاً معین میشود از طرفین شروع بساختن نماید و باید بلافاصله بعد از تصویب این قانون شروع بجراي مقدمات امر بشود

ماده دوم - بدوات اجازه داده میشود که خرید لوازم ساختن راه آهن مزبور و خرید مصالح راجعه بان را اعم از آنچه در داخله یا خارجه باید تهیه شود پس از اعلان مناقصه مطابق قانون محاسبات عمومی بتوسط شرکتهای ساختمان خارجه یا داخله که شرایط آنها بیشتر مقرون بصرفه و صلاح مملکت باشد بعمل آورد

تبصره ۱ - کلیه وجوهی که بمقتضای این لایحه صرف میشود همه ساله دولت مبلغ آن را برای تصویب به مجلس تقدیم مینماید و بعد از تصویب مثل سایر مخارج مملکتی در تحت نفقش مالیه بمصرف خواهد رسید

تبصره ۲ - چنانچه عبور خط آهن از املاک اشخاصی ضرورت پیدا کند دولت مکلف است قیمت آن قسمتی را که طرف احتیاج است به نرخ عادله تأدیه نماید

ماده سوم - ساختن راه آهن مزبور موافق نقشه متخص راه آهن که بتصویب مجلس شورای ملی استخدا شده و در تحت نظارت معزی الیه بر حسب دستور العمل هیئت دوات انجام میگردد

ماده چهارم - از وجوه عایدات انحصار قند و شکر و چای چهار ملیون و نیم تومان برای ساختن کارخانه آهن ذوب کنی اختصاص خواهد یافت که از آغاز سال ۱۳۰۶ در ظرف پنج سال بمصرف خواهد رسید و متوقف بر عملیات راه آهن نخواهد بود

تبصره ۱ - تحصیل اعتبار بمصرف برای هر يك از سنوات مذکوره بموجب لایحه علیحده خواهد بود که تقدیم و بعد از تصویب مجلس شورای ملی اجرا خواهد شد

تبصره ۲ - کلیه مصارفی که برای کارخانه ذوب آهن بمصرف خواهد رسید در تحت نفقش مالیه خواهد بود

تبصره ۳ - هر قسمت از ماده دوم قانون ۲۰ مهمن ۱۳۰۴ و همچنین ماده نهم قانون ۹ خرداد ۱۳۰۴ که با مفاد این ماده مناقض باشد منسوخ است

ماده پنجم - دولت مکلف است پس از تصویب این قانون در ظرف سه سال سایر خطوط اصلی راه آهن ایران را بوسیله متخصصین فنی نقشه برداری نموده و با رعایت اهمیت هر يك متدرجاً برای تصویب تقدیم مجلس شورای ملی نماید

ماده ششم - اعلان مناقصه باید در تمام ممالکی که کارخانجات تهیه لوازم ساختمان راه آهن دارند بوسیله سفارتخانهای ایران در جراید محلی منتشر شود - مدت مناقصه نباید کمتر از شش ماه پس از انتشار اعلان بوده باشد و حقوق کیسیونی که در موقع خرید لوازم راه آهن معمولاً منظور میشود باید ضمیمه سرمایه اختصاصی راه آهن بشود

ماده هفتم - وزارتین فواید عامه و مالیه هر يك در حدود وظایف و اختیارات خود مأمور اجرای این قانون میباشند

این قانون که مشتمل بر هفت ماده است در جلسه چهارم اسفند ماه ۱۳۰۵ شمسی بتصویب مجلس شورای ملی رسید

رئیس مجلس شورای ملی حسین پیرنیا

مملکت باشد بعمل آورد .

رئیس - مطلب واضح شد . تردید ندارد ؟

نمایندگان - صحیح است .

رئیس - چون در ماده پیشنهادی لفظ خرید بود ولی در موقع رای اشتباه شده بود حذف شد خبر کیسیون عرایض قرائت میشود .

(بشرح ذیل قرائت شد)

آقای حشمتی نماینده محترم از مقام منبع ریاست مجلس شورای ملی بواسطه کسالت مزاج و شدت مرض کلیه بر حسب تجویز اطبای معالج تقاضای چهار ماه مرخصی نموده اند که برای معالجه بارو با بروند کیسیون مرخصی با سه ماه مرخصی ایشان از تاریخ ۱۲ اسفند موافقت نموده و اینک خبر آنرا تقدیم مینماید

رئیس - آقایانی که مرخصی سه ماهه آقای حشمتی را تصویب میکنند قیام فرمایند .

(اغلب برخاستند)

رئیس - تصویب شد . پیشنهاد آقای اعتبار

(اینطور خوانده شد)

پیشنهاد میکنم خبر نمره ۳۷ کیسیون بودجه راجع مستمریات اعضاء قدیمی وزارت پست و تلگراف در

(مجلس سه ربع ساعت از شب گذشته ختم شد)

درجه اول بعد از لایحه راه آهن جزو دستور شود .

رئیس - آقای اعتبار

اعتبار - گری چه آقایان خسته اند ولی این مسئله يك ماده واحده است و تقریباً دوست قلم مستمری وراث اعضاء پست و تلگراف است . استدعا میکنم آقایان موافقت فرمایند مطرح شود

رئیس - مخالفی ندارد ؟

بعضی از نمایندگان - جلسه دیگر

رئیس - آقای دشتی

دشتی - عرض میکنم بنده مخالف نیستم که این لایحه جزو دستور شود ولی نظر باینکه فعلاً آقایان و کلاء فوق العاده کار کرده اند و خسته هستند لهذا بنده پیشنهاد میکنم جلسه ختم شود و در جلسه آتی جزو دستور شود

رئیس - رای میگیریم به پیشنهاد آقای اعتبار آقایان

موافقین قیام فرمایند

(عده قلیل قیام نمودند)

رئیس - تصویب نشد . جلسه ختم میشود جلسه

آتی روز یکشنبه سه ساعت قبل از ظهر دستور اولاً پیشنهاد آقای اعتبار ثانیاً اشیاء نجومی و بعد لایحه بانک